

Babiloglobalizarea, naționalismul și identitatea românească

Daniel CORBU

Declinul românesc • Boala outsider-ului intelectual • Marea trăncăneală • Falsul ca apanaj al scamatorilor politici • Rușinea de a fi naționalist • Lupta împotriva sinelui • Lamentație, cârpeală și maimuțareală

Cine-și mai amintește azi proiectul globalității ideale al lui Matthew Arbold din secolul al XIX-lea, preluat și propagat acum vreo șaizeci de ani de T.S. Eliot, cel care considera cultura un liant al națiunilor și visa la un sincronism mondial? Dar ne amintim în mod sigur de teoreticianul Wellberg care, într-un studiu din 1985, descoperea în experimentul postmodern, care cuprinde și pârgurile globalizării, o dimensiune politică ireductibilă. Globalizarea, această utopie postmodernă bazată pe internaționalizarea schimburilor și a producției, se bazează pe dominația multinațională, pe interacțiunea zonelor de influență. Nașterea societății civile globale afectează, desigur, identitatea culturală și spirituală a statelor, în special a celor mici, din care facem parte. Sloganul acestui „socialism planetar” este înfricoșător: „Bogăție fără națiuni și națiuni fără bogăție”, prevedea Karl Popper.

Notez ceea ce spunea poetul Kahlil Gibran în **Profetul**: „Vai de poporul al cărui conducător este asemenea vulpii, al cărui filosof e jongleur, a cărui artă este cârpeală și maimuțareală!” Transcriu aceste cuvinte plin de mâhnire, în editorialul unei reviste literare, de cultură, într-o țară europeană, România, într-un timp de declarată criză generală: economică, politică și mai ales morală. După evenimentele ultimilor ani, România s-a golit de conținut. Noțiuni ca acelea de muncă, cinste, fairplay, patrio-

tism s-au pierdut în nesfârșita tranziție. Între timp, industria vândută sau distrusă, bogățiile subsolice oferite pe tavă, materia cenușie românească, specialiștii formați în școlile noastre plecați spre alte zări de farmec pline, transformați într-o piață de desfacere, am devenit o gubernie cenușie, o colonie condusă de la Înalta Poartă. Astfel, negociatori ai Comunității europene, consilieri sau consilieri ai consilierilor europeni ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filosofie. Eminescu vorbea acum vreo sută treizeci de ani de „scurgerea sistematică de stârpituri și faliți în șesul Țării Românești (...) o luptă comună, la care tot neamul românesc ia parte (...) cucerind bucată cu bucată, bunurile naționale”.

Turnătorii la această nouă Înaltă Poartă s-au înmulțit. Dar, cum spunea cândva tot bunul Eminescu, „boala trădătorilor interesului național e veche la clasa politică valahă”. Sunt tot cei care au instituit neseriozitatea românească, aparența, falsul, caricatura vieții adevărate. Raportând totul la nivel individual, spunem, fără a greși, că societatea de consum a modificat nu numai gândirea, pârâțul capitalism românesc, a schimbat caractere. Așa încât, vorba lui N. Bacalbașa din **Trilogia Mării**: „Dintr-un om poți face un marinar, dar dintr-un marinar nu mai poți face om”. Pe scurt, dintr-

un om al postmodernității nu mai poți face om. Individul este în această perioadă pentru sine și nu în sine, golindu-se astfel de substanță.

Oare nu se mai poate nimic schimba? Nu ne luăm în serios, nu-i luăm nici pe alții. Trăncăneala, marea trăncăneală, cum ar spune Caragiale, caracterizează viața publică românească. Vorbiri/vorburi care dau impresia că mută munții din loc sunt, de fapt, bășici de spumă “într-un secol de nimic”. Deplinul gol al promisiunilor electorale și mai departe: *Instabilitate, Nehotărâre, Oboseală. Legi schimbate și nerespectate, justiție politizată, superficialitate și neseriozitate*. Ce s-a schimbat în noua democrație românească față de constatarea lui Gr. T. Popa din

Însemnări ieșene, în 1936:

„Azi apărem ca un popor cu o energie nervoasă scăzută, care nu se poate aplica susținut pe nici o ramură de activitate. De aceea, lăsând la o parte excepțiile, suntem neserioși și nestatornici”.

Timpuri grele. De criză acută. Când cultura, care e chiar blazonul unui popor, nu mai constituie o preocupare. Piedestalele culturii au fost ocupate de mediocritățile cultivate, cărora le poți observa lejer viclenia, calculul meschin, vânzarea prietenilor, filosofia avantajului propriu, poza alianței subite cu sinele și frumosul. A fi naționalist în aceste timpuri, a declara că iubești valorile naționale dobândite în timp sau că patriotismul e absolut necesar pentru identitatea noas-tră, înseamnă a te expune considerațiilor că ești nebun și ești ridicol. Nimic nu oprește declinul. Nu se-arată în nici un fel zorii unui pragmatism luminat. Aceste cuvinte mâhnite, despre declinul cultural românesc, fără nici *une promesse du bonheur*, deși mi-i dat să știu că speranța este apanajul îngrijorațiilor și disperărilor.

Revista PLUMB este editată de Primăria și Consiliul local ale Municipiului Bacău

În acest număr:

Adrian Dinu Rachieru... 3

...Dar la noi? *Fiindcă optzeciștii s-au autodecretat generația post-modernă rămâne încă de discutat dacă există un posmodernism românesc și dacă el, în câmpul literaturii primește validarea estetică. Nu lipsesc, se știe, vocile mândros-potravnice sau doar blând-dubitative (p.78)...*

O carte în slujba... 6

...Același op a lui M. Mateiciuc se adresează, cred, deopotrivă, credin-cioșilor și cercetătorilor veacului acestuia, aceluia care „cercetează” orice, fără să posed rezonatorii necesari pentru a intra în profunzimea creației și propriei ființe și a stabili armonie cu toate „cele văzute și nevăzute”...

Creștinismul... 10

...Creștinismul se suprapune peste un nou testament, presupune o alianță mai presus de fire. Este misterul ce operează cu realități teandrice, având drept ultim scop procesul de *Îndumnezeire* a persoanei. Extrem de interesante la acest nivel rămân trimiterile la alte religii, autorul arătând în mai multe rânduri că Hristoitiia nu e o cale alături de alte căi, ci mai presus de acestea...

Profilul președintelui... 14

...Astăzi, separația puterilor în stat și restrângerea progresivă - cu unele excepții - a funcțiilor executive atribuite Președintelui, au condus la diminuarea rolului acestuia, cât și a importanței însușirilor personale ale celor care candidează la demnitatea în cauză...

Răspunderea pentru opiniile exprimate revine în exclusivitate autorilor

ISSN 1841-9437

Despre cărțile colegilor Gheorghe Drăgan, Emilian Marcu, Liviu Chiscop

Grigore CODRESCU

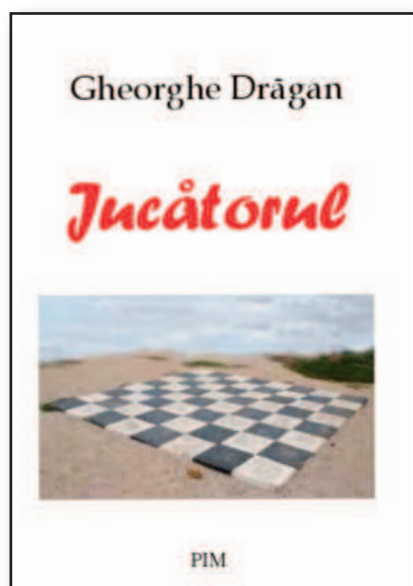

Ce fel de colegi? Suntem cam din aceeași generație, deci am suportat aceleași confruntări istorice. Ni s-au propus aceleași repere școlare și de lectură. Am devenit colaboratori – parțial, la aceleași publicații. Astfel avem unele opțiuni comune.

*

Gheorghe Drăgan: proza „omului de tip nou”*

Printr-un subtitlu formulat precis (proză, 1973-1986), cunoscutul scriitor, târgocnean acum, trimite cititorul la realitatea reprezentată în cele vreo unsprezece proze ce evocă lumea românească din anii regimului trecut. Ar părea fragmente dintr-o cronică, dacă nu ar fi o succesiune de întâmplări, situații și tipuri umane din care se izesc monotonia cețoasă și încremenirea fără speranță a prozei cehoviene; generația noastră i-a citit atent pe marii clasici ruși ai literaturii. Dar nu e decât un efect stilistic poate neanticipat, căci chiar din scurta notă biografică a autorului, afișată pe reversul filei de titlu, deducem cât de variate surse de cunoaștere a avut un

autor precum Gheorghe Drăgan, atât pentru anii predecembriști, cât și pentru intervalul următor. Septuagenarii de azi au cunoscut bine atmosfera din anii cuprinși în subtitlul cărții și se conving ușor că autorul nostru preferă să se sprijine pe suportul acelei realități cenușii, în care jubilau tipurile umane conturate într-un discret dinamism, pe vremea omului de tip nou: trepădușul, micul activist, subordonatul abil, șeful. Este o proză de moravuri, cu vagi secvențe auctoriale de eseu, în care plămada stilistică înglobează clișee ale „limbii de lemn”, săgețile ironice ale autorului și satira deschisă, toate venind din teritoriul comun al experienței de viață, realității și ficțiunii. Unele dintre contexte sunt mai frecventate în literatură – instituții, organizații p.c.r., manifestări sociale; altele sunt însă inedite pentru mulți cititori, fiind din lumea redacțiilor, a editurilor, în genere din acea epocă, unde se încheaga imaginea falsificată a unei realități, care ținea cont tot mai puțin de propaganda de partid. G.D. a mai oferit pagini de proză –inclusiv documentară–, în care putem revedea anii „Socialismului în expansiune”. Întrebarea, care îți vine pe buze, e cât mai receptează cititorul actual, aflat acum

în prima tinerețe? Rămâne toată povara pe umerii creatorului literar. Situându-se în sfera unei proze de autenticitate și realism polemic, G.D. ne oferă, în acest volum, proze cu un ușor aer de reportaj (*Tovarășu' Perju*), altele merg spre un realism simbolic de epocă antebelică (*Jucătorul*), iar unele sunt bine marcate de o ironie subtilă și satiră caustică (*Radu Mircea-Iacobi ori Viața cultural-sportivă*); sunt și semne de proză cu cheie.

Cele mai puternice proze, care rămân în memorie prin ceva enigmatic, sunt *Jucătorul* și *Ultima vânatoare*. Cum G.D. a fost, o vreme, și profesor, se îngrijește subtil, decent și discret de receptarea prozelor sale. Într-un „cuvânt înainte”, dezvăluie intervențiile cenzurii antedecembriste, dând și nume (Mihai Ungheanu), asupra textelor sale. Un alt procedeu, de artă literară însă, e ipostaza unei *mis en abîme*, sub forma unui inspirat motto, în care Ioana și Irina se întreabă dacă ele sunt „oameni adevărați”, mai ales în comparație cu imaginile de la televizor, ce sunt „fotografii care se mișcă”. Un cititor se poate întreba: O fi aici sugestia falsității lumii în care trăiam atunci? În *Jucătorul*, un rege fictiv dă comenzi celor două tabere, care se confruntă pe pătratele de șah albe și negre, până în momentul în care monarhul dispăre în violenta încăierare a hoardelor pe tabla de șah; la început era un joc după reguli prestabilite. În *Ultima vânatoare*, cei trei vânători împătimiți ajung prea târziu la fiara ce murise cu puțin înainte. Bătrânețea și singurătatea le-o luaseră înainte. Este povestirea care a circulat demult pe la revista *Ateneu*. În povestirile satirice, autorul excelează prin demontarea mecanismului psihologic al desemnării unei candidate cu anticipație, pe locul rămas liber la redacție. *Tovarășu' Perju* captivează prin detectarea tehnicii comportamentiste a unor „oameni de tip nou”, în relațiile cu „nomenclatura locală”. Tema principală, prezentă în acest volum, i-ar putea oferi și alte satisfacții lui Gheorghe Drăgan, mai ales viața în redacțiile și editurile anilor '70 și '80. Ne-am gândit la aceasta, detectând în carte un discret personaj (redactorul – voce supratextuală) și un malefic for (*Cenzura*) – detectabili ușor.

*

Emilian Marcu în spațiul vibrant al poeziei patriotice*

Este o surpriză luminoasă – mărturisim – un volum de poeme patriotice în 2013. Nu ne vom lansa în

considerații de socio-psihologie a literaturii acum; poate altădată. Avem a ne delecta cu lectura acestui sobru volum al ieșeanului Emilian Marcu, pe a cărui copertă tronează o amforă ce trimite la antichitate. E, probabil, un gest de a ieși din prezent; inclusiv prin intermediul insomniei, care – cum se știe – e o pendulare între somn și trezie, dar și cu minimalizarea lucidității. Am supralicitat cumva imaginea cărții? Dar o impune tema care, pentru unii, sună în stil retro.

Se vede bine că autorul poemelor patriotice – apărute într-o a doua ediție, este un scriitor profesionist, care se mișcă dezinvolt pe clapele diferitelor registre ale unei asemenea lirici, ocolind, de departe, formele convenționale și patriotarde. Parcurgând *Fețele insomniei*, mi s-a părut că am în față ipostazele tainice ale poeziei patriotice dintotdeauna, pentru că genul acesta de poezie nu va îmbătrâni și nici nu va dispărea din concertul tematic al creatorilor adevărați.

Astfel am perceput, în paginile semnate de Emilian Marcu, poezia mitică în care te seduc faldurii legendei ce vine din *illo tempore*, ca în *Baladă în zori de zi*; am vibrat cu mișcarea epică antrenată într-o seducătoare revărsare istorică prin poemul (*Efigii sub lanuri de rouă*); câte un poem te învâluie cu pelerina eroică, ieșind cu decizie la intersecția unor veacuri care ne-au vitregit, precum în *Capul Domnului Mihai*; altădată sună uvertura festivă, solemnă a tonului înalt-vibrant (*Aici suntem cu țara*); nu lipsește poezia patetic-tribunică, în care eul liric îmbracă hlamida impozantă a rapsodului ce se adresează, dincolo de prezent, celor de astăzi: *De două mii de ani*. Emil Marcu este un poet cărui critica și școala i-au rămas datoare; metafora, deschiderea ideatică și vibrația lirică stau măturie: „E Brâncoveanu ideal de țară / Cruce de abur trasă pe priviri / Pe patru zări l-a împărțit pe-afară / Și el se-adună-n râu de amintiri”.

*

Liviu Chiscop – biograful lui Vasile Alecsandri*

Cine mai scrie monografiile de scriitori clasici? Puțini literați. Iată însă că la Bacău, discret, riguros și echilibrat, profesorul Liviu Chiscop a lansat primul volum dintr-o trilogie dedicată lui Vasile Alecsandri. Este un subiect dificil și riscant. Au scris, despre primul mare clasic, G. Călinescu, Al. Piru, G.C. Nicolescu și alții. Pe de altă parte, în memoria arhivelor, dar și a unor băcăuani din alte generații, acela pe care însuși Titu Maiorescu îl considera important prin totalitatea inițiativelor lui literare, proiectează și Bacăul în harta marilor valori artistice, deși familia părinților Poetului a trăit în târgul nostru vreo zece ani într-un imobil pentru a cărui renovare luptă fără odihnă Ioan Dănilă, care e și prefațatorul cărții la care ne referim. Abil și profesionist în această categorie de cărți, Liviu Chiscop își asigură o alianță cu toate categoriile de cititori: dezvoltă și proiectează „ivirea pe lume romantică” a Poetului în „Valea Budului... după curba din botul dealului de după km. 9”, unde medelnicerul Alecsandri și-a instalat căruța, căci mamei „îi venise sorocul”. Prudent și sagace, L.C. radiografiază o largă bibliografie înșirată pe nouă pagini, începând cu „vestitul calomniator arhondologic” C. Sion, elimină

convingător indeciziile biografilor precedenți, privind data nașterii lui Alecsandri (un tânăr comentator băcăuan încă mai are dubii); respinge ferm, cu date de arhivă și argumente de bun simț, presupunerile că scriitorul român ar avea origini italițe, semite ori grecești, făcând însă risipă de năvala informațiilor care se referă la arborele genealogic al părinților Poetului, Alecsandri și Cozoni. Nu lasă nimic în afară, nici chiar date de istorie socială, politică și culturală, inclusiv informații militare despre Eterie, evocând largul context în care o familie din elita satului moldovean, apoi român – a putut ajunge pentru un eveniment intim – nașterea unui copil – lângă „Izvorul rece” unde azi e pensiunea turistică „Vacanța”, adică la poalele codrului, între două dealuri, pe Valea Budului – Bacău. Sedus și

de efectele publicitare, autorul rotunjește și o iconografie bogată – justificată în fond –, redactează în final o cronologie utilă pentru mulți și oferă un *glosar de termeni arhaici* pentru cei slabi la studiul istoriei, încât vom ști că un medelnicer era un boier de curte ce turna apă domnului pe mâini, iar vornicul conducea treburile interne fiind și judecător. Nu lipsesc evenimentele biografice mai picante, sau cu o notă de senzațional, informații ignorate de mulți băcăuani: Elena Cozoni era originară din Tg. Ocna; Maria, fiica Poetului și a Paulinei Lucassiewicz (părinți băcăuani) s-a retras în ultimii ani la Borzești; diferența de vârstă dintre părinții acesteia (a Mariei adică) era de vreo trei decenii; moartea lui Andrii Popa – celebru haiduc în epocă, a provocat-o în luptă unchiul Poetului – Mihai Cozoni; în 1884, Vasile Alecsandri a fost și la Președenția Academiei.

Există garanții că Liviu Chiscop va da trilogia despre Vasile Alecsandri la un nivel bun. În ce ne privește, vom căuta și citi atent în *Alecsandri și Bacăul* (vol. II), precum și în *Un incredibil traseu existențial* (vol. III), mai ales reflexele băcăuane din creația literară a primului mare scriitor clasic, atât de cunoscut atunci și în cabinetele diplomatice și la curțile diplomaților și monarhilor europeni.

Ne gândeam că azi, administrația și firmele de turism ar putea marca trasee și repere legate de familia lui Alecsandri în orașul și județul Bacău, spre folosul tuturor. În fond, creatorul literaturii române moderne – băcăuan prin multe ipostaze, a fost și unul din primii cetățeni europeni, dacă îl știau bine Napoleon III, Lamartine, generalul Kisseleff, regele Victor Emanuel, contele Cavour ș.a.

Ionel NECULA

Adrian Dinu Rachieru și procesul comunismului literar

câștig de cauză primilor.

De asta spun, nu cumva suntem și noi în situația de a nu afla din cine este alcătuită o eventuală curte cu jurați, care să nu aparțină niciunei categorii și să țină cumpăna dreaptă între părțile aflate în litigiu? Ce altceva i se reproșează lui Vladimir Tismăneanu decât faptul că aparține deja unei tabere și că nu va putea fi niciodată obiectiv?

Cartea la care ne referim în aceste rânduri marginale, (**Literatură și ideologie**, Editura *Excelsior Art*, Timișoara, 2013) anunță ideea acestui proiect și are funcția buzduganului aruncat de zmeu pentru a-și anunța venirea acasă. Ea fixează cadrul epistemologic al proiectului, dar conține și șapte studii de caz, consacrate unei selecții de șapte scriitori, mai încurcați în firele odiosului regim.

Admit, firește, că literatura noastră are nevoie de o acțiune curativă, care să separe neghina de bobul curat, dar nu cred în finalitatea actului. Ca unul care am studiat sute de dosare și-am lecturat mii de note informative îmi dau seama că între valoarea morală și cea intelectuală a scriitorilor noștri n-a existat totdeauna un raport direct proporțional. Că demnitatea, verticalitatea și spiritul de jertfă arătat de unii intelectuali – Mircea Vulcănescu, Anton Golo-penția, Sandu Tudor, Ion Petrovici, Petru Țuțea și mulți-alții care-au trecut prin prăpăstiile *Gulagului românesc*, care s-au ratat pentru tot restul de viață sau au luat drumul pribegiei - n-au constituit modele de urmat pentru cei aflați în libertate.

Sigur, este dreptul autorului de a fi optimist în ceea ce privește șansele proiectului aflat în gestație și n-aș vrea ca îndoiala mea să afecteze în vreun fel oportunitatea demersului. Sunt convins că istoria are nevoie de această carte, dar nu cred că sunt întrunite condițiile elaborării ei, cum nu sunt întrunite nici condițiile unui proces al comunismului. L-am declarat *criminal și ilegal*, dar n-am mers mai departe cu judecarea vinovaților și cu o lustrare episodică a *foștilor*. Sunt la locurile lor – în parlament, în funcții executive sau ca prosperi oameni de afaceri. Cu averile cumulate în anii postdecembriști vor putea trăi liniștiți, ei și urmașii lor, ani mulți și în orice țară din lume.

În succintul său *argument* autorul anunță un proiect, pornind de la o constatare la îndemână: *virusul ideologic, supus presiunilor unui sistem opresiv, organismul literaturii își dereglase mecanismele de valorizare. Încât procesul comunismului literar, în desfășurare, pleacă de la constatarea că literatura nu s-a bucurat de o evoluție normală* (p.9).

Așa este, dar ce a rămas normal în acei ani valpurgici ai nebuniei comuniste?

Dar, repet, cartea este necesară și oportună, deși nu cred că demersul va fi încurajat de prea multă lume sau de instituția abilitată. Sunt, firește, alături de autor, îl încurajez cu toată buna credință, dar am anumite îndoieli. De vreme ce n-am făcut încă publică lista scriitorilor informatori, va fi greu să

sperăm că un proces al comunismului literar va avea altă șansă decât cel al comunismului politic.

Revin însă la carte. Despre ce mai vorbește autorul în prima parte a lucrării? Vorbește despre *generația orfelină* – sintagmă împrumutată de la Mircea Martin, cel care reunea sub emblema acestei sintagme *generația șaițecistă*, prima care urmează dogmatismului și *vidului proletcultist*. Este generația explozibilului Labiș, prima care se raportează la criteriile axiologice și readuce lirismul în albia lui firească. *Generația Labiș era o generație ce înfrângea canoane și prejudecăți, apărând inocența ultraglină. Ea a forțat orizontul de așteptare, tocmai fiindcă era necesară* (p. 38). Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ana Blandiana și încă mulți-alții au fost congenerii lui Labiș, cei ce-au sfidat prescripțiile realismului socialist și-au stălpit o manieră nouă de a face poezie în România.

Un capitol mai dezvoltat al cărții este consacrat *epopeii limbii de lemn*, degradării limbii ca urmare a

exploziei culturii de masă și a exploziei tehnologice, așa cum o decriptaseră gânditorii Școlii de la Frankfurt. Societatea de consum antrenează în manifestările ei, nu doar amplificarea artificială a trebuințelor, dar și formele de comunicare, limbajul golit de conținut, ca expresie a statului totalitar. *Idiomul sovietic, preluat în toate țările satelit eliberează acest suvoiu verbal golit de conținut, pendulând între vigilență și frică și folosește cuvinte-clîșeu (mobilizatoare, verbe la imperativ sau viitor, anunțând angajamente ferme) cu rol hipnogen, evidențiind stereotipii de gândire cu pretenții de incantație magică* (p. 48).

După câte știm, eseuul lui Adrian Dinu Rachieru este cea mai desfășurată și mai documentată analiză a factorilor care duc la stricarea limbii și la pervertirea formelor de comunicare, sub imperativul unei ideologii totalitare. Și mai reținem, din multitudinea trimerelor bibliografice observația că fenomenul nu circumscrie doar societățile cu regim comunist, ci toate tipurile de societate, oriunde apare o ideologie, căci orice ideologie cuprinde elemente totalitare. Orice ideologie are un caracter expansiv și târăște după sine o rinocerizarea a limbajului, doar că în statele-partid fenomenul era paralelizat de proiectul unui om nou, înregimentat în prescripțiile ideologiei totalitare integral, fără resturi sau

rămășițe necuprinse în proiect.

O analiză la fel de pertinentă consacră autorul fenomenului post-modernism sau transmodernism – concepte cu mare trecere la bursa ideilor actuale. Să subliniem mai întâi că problema a generat deja o bibliografie așa de cuprinzătoare că doar spiritele temerare și dispuse la efort intelectual se încumetă la dispunerea ei exegetică. Nu mă surprinde că Adrian Dinu Rachieru este unul dintre ei. În mod curent, postmodernismul este înțeles ca paradigmă a epocii informaționale și este asociat cu tentația luării în răspăr a construcției, în raport cu opțiunea pentru deconstrucție, a revoltei periferiei și a marginilor împotriva unui centru autoritar, a afirmării Eului narcisic în pofida tendințelor de dizolvare într-o pluralitate browniană aleatorie, a eliminării reperelor cu valoare de postulat și a legitimării totului posibil. În condițiile decăderii dogmelor, a principiilor cu valoare de îndreptar, fiecare poate să-și stabilească propriile sale credințe și reguli de viață. Lumea modernă este marcată de incertitudine, de îndoiala *că totul merge spre bine* și de gonflare a narcisismului, iar toate acestea alimentează mișcarea postmodernistă.

Dar la noi? *Fiindcă optzeciștii s-au autodecretat generația post-modernă rămâne încă de discutat dacă există un posmodernism românesc și dacă el, în câmpul literaturii primește validarea estetică. Nu lipsesc, se știe, vocile mândros-potrivnice sau doar blând-dubitative* (p.78).

Un interes mai special îl prezintă eseuul consacrat protocronismului românesc – un concept controversat, introdus de Edgar Papu, care a înregistrat un mare consum de cerneală și-a înfierbântat multe spirite în ultimele decenii. Adrian Dinu Rachieru legitimează ideea și-o defoliază în toate implicatelor ei pirotehnice. *Refuzând folclorul și confiscarea propagandistică a ideii, considerăm că sincronismul și protocronismul coexistă tensional în cadrele unei (oricărei) culturi, definindu-și benefic complementaritatea* (p. 87). În viziunea lui Edgar Papu, *protocronismul apărea în opoziție cu o conștiință retardată și postula prioritatea unor manifestări literare românești emițând – pe linia unor mai vechi preocupări – un indiscutabil certificat de personalitate* (p.88).

Sigur, protocronismul trebuie privit în corelație cu sincronismul lovinescian, iar oportunitatea acestui concept rezultă tocmai din nevoia de a ne așeza cât mai exact în concertul culturii europene și universale. Admițând că în orice cultură națională pot exista anumite valori prioritare, nu-i deloc neimportant felul cum sunt recunoscute și panoramate într-o perspectivă comparativă. *Faptul că ideea a fost politizată din belșug, într-o anumită perioadă, nu trebuie să descurajeze cercetările și, mai ales, nu trebuie să ducă la suprimarea ei din considerente de modestie și complexare. Nu pretinde nimeni c-am fost buricul Europei, dar cultura românească a cunoscut și situații când a indus anumite inițiative și-a devansat realizările din Apus. Ce este rău în sublinierea lor? Recunoașterea decalajului cultural înseamnă altceva decât manifestarea complexului de inferioritate, gestul marchează o lucidă conștiință autocritică* (p. 98). Mai este ceva: această recunoaștere a modestelor noastre priorități nu anulează sincronizarea și nici imitația, importul masiv de forme ale civilizației occidentale.

Consiliul editorial:

Președinte:
CALISTRAT COSTIN

membri:

**OVIDIU GENARU, DORU KALMUSKI,
GHEORGHE NEAGU, GRIGORE CODREȘCU,
VIOREL SAVIN, ION TUDOR IOVIAN**

Redactor - șef adjunct: **GHEORGHE IORGA**
Secretar de redacție: **NICOLAE MIHAI**
Director economic: **LOREDANA DĂNILĂ**

Redactori:

**DUMITRU BRĂNEANU, DORU CIUCESCU,
GHEORGHE UNGUREANU, DAN SANDU,
ELENA PĂRLOG, MIHAELA AMALANCI**
Consilier grafică: **IOAN BURLACU**
Corectură: **ANA CHISCOP, ELENA SCUTELNICU**

ADRESA: 22 Decembrie 38/B/7- Bacău:
Tel/fax redacție: 0234/ 57 86 02

Ilustrații revistă: **Mircea Nour, Radu Mihai**
E-mail: revista_plumb@yahoo.com;

Rigoare clasică, viziune modernă

În veacul trecut, abia început, dar poate mai grăbit decât precedentul, între multe alte întrebări pe care și le pune cititorul de poezie este și aceea dacă un poem de largă respirație, scris după toate canoanele și rigorile statornicite de secole mai poate trezi interes, dacă nu cumva resursele și „temele” acestuia s-au consumat, ori nu mai au șanse de supraviețuire într-un peisaj liric în care poezii, în marea lor majoritate, fac alte demersuri și au cu totul alte orientări.

Dar iată că un autor din Târgoviștea lui Heliade și a Văcăreștilor vine să ne înlăture îndoielile și să răspundă negativ acestei interogații. Este vorba de Florea Turiac, autor care a publicat de curând un astfel de poem (Florea Turiac, **Rapsodia naturii**, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2013), cu trimitere directă, pornind chiar de la titlu la antichitatea greco-romană (la Lucrețiu, de pildă, cu **De rerum natura**), dar și mai încoace, la Dante Alighieri, de pildă.

În acest caz, desigur, interesează conținutul propriu-zis al poemului, cu alte cuvinte ideile, preceptele, tezele, problemele etc. pe care le aduce, ca noutate, acest autor și abia mai apoi măsura în care ele sunt transpuse în vers prin respectarea structurii și rigorilor genului.

Citind fișa bibliografică a d-lui Florea Turiac vedem că d-sa a mai publicat până acum alte douăsprezece volume de versuri – ceea ce ne poate îndrepta gândul către ideea că poemul ieșit acum de sub teascurile tipografice ar putea fi – de ce nu? – o încununare, o culme a liricii autorului, un fel de sinteză lirică a ideilor, gândurilor și sentimentelor care îl animă, nu-i dau pace și-l îndeamnă să-și încredințeze gândurile, cugetările și judecățile hârtiei. Privit dintr-un astfel de unghi, mega-poemul de față (cincizeci și trei de cânturi așternute pe nu mai puțin de 356 de pagini) reprezintă un tip de oglindă poetică în care creatorul versurilor poate fi privit în totalitatea viziunilor și concepțiilor lui despre om, natură și univers, căci nu credem să existe un motiv poetic care să fi rămas în afara abordării. O abordare făcută cu nonșalanță și atunci când este vorba de *homo religiosus*, de dumnezeire și sacralitate, dar și atunci când, mult mai terestru și mai prozaic, autorul face trimiteri directe, fără echivoc, la nedreptățile sociale de azi, la lumea politică și chiar la alte personaje care o animă.

Deși încă de la primele versuri din primul cânt poetul invocă zeitele din mitologia greacă și ne avertizează că se îndreaptă „spre marele Parnas” nu avem a face, cum ne-am putea imagina, cu o călătorie aidoma celei făcute, cu secole în urmă de celebrul lui înaintaș, Dante Alighieri, ci cu totul altceva. Este vorba de o „esență” din care „a gustat poetul” care „sfredește-n suflet cu ardoare, / Din fructul minții, culegând cu-ncetul / Tot rodul stării – nobilă licoare”. Altfel spus, totul se vrea a fi un ocean prin care putem privi, în amănunt, universul de frământări ale semnatarului cărții.

Rapsodia naturii nu are o structură exact definită de vreme ce idei și „teme” transcend dintr-un cânt în altul. Dar poate că tocmai în asta

constă farmecul întregii cărți, care se înfățișează astfel, după fluxul memoriei, neîncorsetată de rigori, adică în deplinătatea gândirii și frământărilor poetice.

DI. Florea Turiac este un liric eminemamente optimist, gata să treacă peste orice necazuri și neprevăzute ale vieții. „Să judeci totul doar cu mintea-ntreagă, / Primejdiile să le treci pe toate – zice într-un loc (**Cântul III**) – *Iar viața ta va fi și mai dulceagă / Chiar și atunci când te târâști pe coate! / Să traversezi lumina lăsând dăre, / Supus să fii dojenii din afară / Și neclintit mereu în hotărâre / Să fii și-atunci când greul te-nconjoară!*”, iar în altul, ca un apostol al neamului, își îndeamnă contemporanii: „*Gândește creștinește să faci bine, / Fără-a pretinde-o minimă răsplată / Și-atunci devii copilul cu rușine / Strângând recolta,-n minte, semănată! / Și bucuria fi-va și mai mare, / Când împlinești poruncile divine, / Iar când la toate stai în ascultare / Numai lumini vor coborî la*

tine.” (**Cântul XIII**).

Lumina, ca semn al împlinirii, dar și al bunătații, ca țărâm visat și dorit pentru toți ceilalți, marchează din loc în loc mai toate cânturile din poem. Invocarea ei ia undeva chip de rugăciune: „*De-aceea, Doamne, eu te rog, îmbină / În mine și iubirea și căldura, / Cu-a ta substanță, numai de lumină, / Să definești la toți arhitectura; / Ca dragostea să nu o dăm pieirii / Și când e-nstrăinată și pribegă, / Să-i primenim coroana înfloririi / De-a fi regină peste stirpea-ntreagă!*” (**Cântul XII**) sau: „*Dă, Doamne,-atâta minte și putere, / Cât cinstea să cuprindă-orice ființă, / Să curgă bunătața prin artere, / Prin sânge doar dorința de știință!*” (**Cântul IX**).

Prin excelență senin, cu vi-ziuini optimiste asupra vieții, poetul nu poate trece – totuși! – cu vederea realitățile triste din societatea în care trăiește: șomerii, foamea, săracii nevoiți să caute prin gunoaie în vreme ce politicienii fac legi să-i protejeze pe cei avuți, pe corupți, într-o „democrație” umilitoare. Lor li se adresează neiertător, sancționându-i în chip direct: „*V-ați transformat într-o sperietoare / Pentru săraci cu frunțile-ncrețite, / Când pentru ei nu-i nicio sărbătoare / Și vremurile bune-s asfințite! / Dea Domnul să mai fie o schimbare / Să apucăm un veac mai fericit, / Să dea iar bucuria toată-n floare / C-am ras sistemul prea ticăloșit!*”

Poet care și-a încercat și exersat până acum până în mai multe registre, romantic prin excelență, cu o meritorie stăpânire a limbii, bun versificator, d-l Florea Turiac atinge – prin **Rapsodia naturii** o culme a liricii d-sale și dacă și la noi ar exista o „Carte a recordurilor poetice”, ca dimensiuni ale textelor, și-ar merita cu prisosință locul în paginile ei.

CÂNTAREA MÂNTUIRII MELE

P o e t , psalmist, prozator, epigramist, dramaturg, publicist, traducător, CONSTANTIN R. CRIȘAN (Buda, Corbița, Tecuci,

16.11.1902 – 24.03.1985, Bacău) a fost un fin observator al mediului țărănesc din care provenea, dar care, personal, a preferat un existențial labirintic, sinuos, ispitit de multele deșertăciuni ale acestei lumi.

Reconstituirea vieții acestui fin intelectual nu-i un demers lin. Sunt piese de puzzle destul de puține, pentru a recompuze întregul. Ceea ce ne apropie de sufletul omului Constantin R. Crișan nu sunt doar cărțile (distruse cu generozitate în anii întunecimilor „democrației populare”), ci mai ales textele risipite în presa timpului sau manuscrisele – total necunoscute, care odihnesc, în mare parte, la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Bacău.

Constantin Crișan a purtat, cu cinste, inițiala tatălui, „R” – Radu și numele familiei sale, până în clipa în care a decis, în condiții vitrege, alegerea unui pseudonim, Toma Spătaru, care nu-l va proteja și nici nu-i va fi salvator. O mărturisește singur, în tăcerea singurătății, într-o poezie rămasă în manuscris, **Răscruce**, din care reproducem primele versuri: „*M-am irosit zadarnic / În visări deșarte / M-am risipit amarnic / Și n-am creat (!) nimic...*”

„*Și n-a creat nimic?*” Ba da, a creat mult, dar s-a publicat extrem de puțin, pentru că nu i s-a permis (în jurul anului 1974, când a fost obligat să-și ascundă „comoara” manuscriselor sale, sub cupola Arhivelor DJAN Bacău, prin generozitatea domnului director de atunci, distinsul prof. dr. Dumitru Zaharia). Ar merita să cunoaștem traiectul vieții unui om care a ales în lunga-i viață pământeană două cărări – și-amândouă – cu stângul. Cunoșcând-o, am primi o lecție dură și de neuitat. Sunt greșeli pentru care orice strategie s-ar adopta, nu poți decât să plătești – cu asupra de măsură.

În adevăr, sămânța urii, risipită printre oameni a condus la durerea unor scriitori, precum Alexandru Las-carav-Moldovanu, filozoful Alexandru Dragomir și mulți-mulți alți intelectuali ai României postbelice – ca să nu-și poată desăvârși opera vieții lor. Cumplit model este însăși viața preotului-scriitor **Constantin R. Crișan!** Blestem – și iertare, deopotrivă, pentru toate mințile bolnave ale unor decenii, ale unui secol!... Părintele Constantin R. Crișan (seminarist de gr. II, hirotonit la 16 iulie 1923), a slujit în mai multe parohii din județul Bacău: Valea-Șoșii (comuna Poduri), Grigoreni (comuna Scorțeni), Ruși (comuna Letea-Veche), Sohodol (comuna Călugăra), Helegiu (fiind primul preot paroh al Bisericii „Sf. Gheorghe”) – Protopopiatul Tg. Ocna (actualmente, Onești), Episcopia Romanului și Hușilor, până în 1974, când s-a pensionat. A fost un preot evlavios, cu har, cunoscut și apreciat, conservând prietenii duhovnicești cu toți foștii săi colegi de la Seminarul Teologic de la Huși (promoția 1923).

Interesantă este ipostaza de psalmist a preotului-scriitor (pentru care și-a păstrat numele inițial, cel de botez, până la ultima sa respirație pământeană). În acest context, vom face referire, strict, la volumul **Cântarea mântuirii mele** (ediția principis, „I. Keila”, Moinești. 18 psalmi, 1928, într-un tiraj de două mii de exemplare). „*Cântarea mea, cântarea mea senină, / A înflorit târziu, pe-un ram uscat, / Și haină lucitoare, de hermină,*

/ Cântarea mea sfoasă m'a'mbrăcat...” Un caz aparte de traiect creator care să însumeze șase decenii. Șase decenii de trudnică meditație asupra unor versete care, în 1971, într-una dintre variante, va fi definită, drept „**Carte de Cântări Bisericești și Religioase pentru Preoți și Mireni**”, iar în volumul cu dedicație către Prea Fericitului Patriarh Justinian Marina (1901-1977), în februarie 1973: „*Stihuri, Antifoane și Cântări Bisericești și Religioase putând fi mângâiere pentru preoți, teologi și credincioși, alcătuite după Sfânta Scriptură și după predicile Sfinților Părinți, precum și a învățăturilor unor bărbați credincioși și necredincioși...*”

După propria-i mărturisire, **Constantin R. Crișan** a meditat asupra **Psalmilor** săi (religioși și laici, deopotrivă) – nu greșim a afirma – toată viața sa, cunoscând variatele conservate în **Arhivele DJAN Bacău**. Un exercițiu care dovedește credința sa neîntinată față de Bunul Dumnezeu – indiferent la câte încercări a fost supus. A muncit și a greșit. A suferit înfrângeri și mai multe „furtuni sufletești” (pentru că „*n'a fost niciodată cu șira spinării flexibilă*”, după cum mărturisește singur în prefața ediției 1928?!). A fost îngenușat, dar nu s-a frânt. Credința, doar credința l-a salvat – Și ne-ar plăcea să credem – că l-a și mântuit. O rostește, testamentar, peste ani, un fost tovarăș de detenție, preotul Nicolae Grebenea: „**<Cântarea mântuirii mele >** – „*cu ea te vei mântui...*” (**Amintiri din întuneric**, Ed. „Scara”, București, 2005) Noi, doar intuim aceasta. Dacă și-a găsit liniștea, împăcarea și mântuirea – în eternitate –, doar PreaSlăvitul și AtotPuternicul Dumnezeu o știe. Și aceasta, pentru că judecata noastră nu va atinge nici cât un bob de muștar AtotPuternicia Divină. Noi nu facem decât să repetăm ce a lăsat scris psalmistul Constantin R. Crișan: „*Confesiunile acestea au izbucnit în timpul studenției...*” (notează autorul în „*varianta 22*”, **Arhiva DJAN Bacău**) și au continuat toată viața, comparând prima variantă (tipărită în 1928) cu manuscrisele dactilografiate (și dateate: 1971, 1972, 1973). E adevărat, scriitorul ar fi vrut ca aceste „cântări” să dobândească o „*formă definitivă*”. Nu știm dacă această dorință, singura sa mare dorință, s-a materializat, cumva, chiar și în variantă manuscris. Nu știm ce urmași s-au bucurat de bunurile minții sale – exceptând „*comoara*” de manuscrise păstrate la **Arhivele DJAN** din Bacău (multumind, cu acest prilej, respectuos, domnului director Vilică Munteanu și doamnei custode Cristina Tănase, pentru sprijinul acordat în consultarea bogatei arhive „Constantin R. Crișan”).

Cântarea mântuirii mele ne oferă, cu generozitate, o incursiune în adâncul ființei efemere: „*Mă poartă gândul – necurmat mă poartă – / În negre adâncimi de haos mut. / – Mi-i gândul viu, - dar inima mi-i moartă – / Mi-i bolnav trupul meu făcut din lut...*” (**Psalm 1**) Clipele de îndoială sunt întristătoare, maladice: „*Tu, gândule, ești numai fiere, / Și slab, și fără de putere...*” (**Psalm 11**) E important a conștientiza micimea noastră: „*Sunt, Doamne, eu atât de mic!*...”, și totuși, plămădit binecuvântat: „*De mult, m-ai plămădit din glie, / Din piatră, / Din noroi, / Din șgură, - / Mi-ai dat în dar o veșnicie...*” (**Psalm 6**). Ființa umană ar trebui să fie conștientă de frumusețile pe care ni le-a dăruit Dumnezeu, privind doar la minusculele ființe zburătoare, din juru-ne: „*Era în aer sărbătoare / Și paserea cânta mereu, / Natura-n veci biruitoare / Îi mulțumea lui Dumnezeu...*” (**Psalm 7**)

(Continuare în pag. 13)

Gheorghe NEAGU

DIALOGUL SPIRITUAL DINTRE DOI CĂRTURARI: VALERIU ANANIA ȘI IOAN ȘT. LAZAR

A scrie despre Valeriu Anania, poet, prozator, dramaturg, eseist, memorialist, și, totodată, despre teologul și ierarhul cărturar Bartolomeu Valeriu Anania, talmăcitor al *Bibliei*, nu este la îndemâna oricui, de aceea, nu întâmplător, cei care s-au ocupat de opera sa au fost, în genere, fie filologi, cercetători ai literaturii, fie teologi, cercetători ai scrierilor de acest profil. Între puținele excepții de autori cu specializare ori apetență pentru ambele ipostaze, iată că, foarte recent, a apărut unul care-și asumă din start un proiect mixt, într-o serie de volume intitulată **Bartolomeu Valeriu Anania sau Grelele Cuvintelor**, bazată pe ideea că între opera literară și opera teologică a personalității monumentale despre care vorbim se află o relație de „adiacență”, dacă nu și de „întrepătrundere” (parțială).

Temerarul cercetător, Ioan St. Lazăr, este universitar din Vâlcea, ținutul natal al scriitorului-teolog, doctor în științe filologice, etnolog și un „teolog nespecialist” (emul, în acest sens, al lui Nae Ionescu), cunoscut din diverse publicații culturale, autor a două cărți despre Sfântul Antim Ivireanul, al unui volum de „Mitologie și literatură comparată (unic la noi!), al multor contribuții de teorie, critică și istorie literară (în seria proprie „Dioptricon”) și în volume colective tipărite la Alba Iulia, București, Craiova, Constanța, Pitești, Rm. Vâlcea, Timișoara, ș.a.; a îngrijit editorial mai multe volume dedicate profesorului Mihai Pop, lui Antim Ivireanul (*Antimiana I și II*), scriitorilor Dragoș Vrânceanu și Bartolomeu Valeriu Anania; este, la Râmnicu Vâlcea, secretarul Centrului de Studii Medievale și Premoderne „Antim Ivireanul”, ale cărui sesiuni anuale le organizează, publicând apoi comunicările în revista de teologie și cultură „Lumina lumii”.

Preocuparea sa pentru opera și viața lui Bartolomeu Valeriu Anania, concretizată până acum în două antologii, mai multe studii și articole și în volumul propriu **Valeriu Anania – icoane de început** (Iași, Ed. „Rotipa”, 2013), cu o prefață de Mircea Popa – are o poveste (histoire) aparte, evocată elevat, dar și problematic în „**Stanțele de proiect**” care deschid recentul prim volum din seria amintită; aici, scriitura intelectuală a autorului reușește să acopere, ca apele line ale unui râu larg, vârtejurile interioare ale unor frământări dramatice îndatorate faptului că subiectul atenției lui a fost o persoană pe cât de admirată, pe atât de controversată. (*Pari un om făcut să strălucească, dar ferește-te de străluciri, ocolește-le cât poți, altfel îți vor aduce numai necazuri – îl avertizase de mult unul din mentorii lui din studenție, profesorul medicinist și, totodată, scriitorul gândirist, Victor Papilian*).

Acest prim volum al proiectului, subintitulat „eseu biografic”, este dedicat îndeosebi anilor de formație ai scriitorului-teolog, ceea ce ne face să deducem că, pentru biografia acestuia, Ioan St. Lazăr are în vedere mai multe etape (cel puțin încă trei, credem noi) și tot atâtea volume; în același timp, este de presupus că, pentru operă, va con-

sacra volume nu neapărat etapelor creației (posibil a fi abordate și în etapele biografiei), cât mai ales, fiecărui gen abordat, literar sau teologic. Aceasta înseamnă un „șantier” greu de susținut de unul singur (un demers onorabil a reușit, anterior, Lucian – Vasile Bâgiu, într-o carte de trei ori mai mare decât volumul recent); meritoriu, însă, este chiar și numai proiectul, pentru că el denotă potențialul autorului, realmente prețuit de către Valeriu Anania pentru „luminosoasele sale cuprinderi întru spirit” (1984) și „splendida vecinătate a inimii sale” (2001) – cum aflăm din dedicațiile olografe evidențiate în coperta a IV-a.

Conștient de riscurile demersului său, Ioan St. Lazăr, în „Stanțele de proiect” (echivalente unui „cuvânt al autorului”), nu divulgă componentele seriei preconizate, ci își exprimă un obiectiv de esență: *Aș fi fericit dacă, preocupat de întreaga operă a scriitorului și teologului Bartolomeu Valeriu Anania i-aș afla, prin intuiție poetic-metafizică, mișcarea osmotică de profunzime „transferul” virtual dintr-o parte în alta, metafora germinală*. Să fie aceasta, cum zic eu, *Grelele cuvintelor*, cu același sens al gestației în eternitate de-acum? De ce nu?... argumentul său devenind un adevărat micro-eseu de poezie și filosofie a cuvântului, centrat în jurul opiniei scriitorului-teolog despre cuvinte „cu care ar trebui să ne purtăm așa cum se poartă îngerii cu Maica Domnului”. Citez fragmentar: *...Îmi îngădui să cred despre aceste cuvinte ale cărților sacre și ale artei, vibrând de transcendent, că în ele este o gestație perpetuă, încât, analog acelor ființe mitice Grelele Pământului, imparate de Valeriu Anania ca întruchipând germinația nesfârșită, mă întreb implicit dacă nu ar putea fi numite, și ele, în difanitate eterică, Grelele Cerului*.

Problematizând (sau „jucând” dilematic și atrăgând astfel co-participarea cititorului), scrisul la persoana I al lui Ioan St. Lazăr trădează o continuă dezbateră lăuntrică, pe care o va disemina în ficțiunea unui dialog între doi interlocutori, părinții-profesori Ioan și Gherman, „stră-stră-nepoți” ai „călugărilor sciți” de odinioară, porniți acum, din poarta „unui lăcaș sacral”, să urce spiritual, nu în muntele Athos, ca înaintașii lor, ci în „muntele” vieții și operei uriașei personalități careia i se dedică; pe parcurs, li se vor asocia treptat alți și alți interlocutori și îi vom afla pe cei doi dinainte ca fiind, de fapt, conducătorii unui modern proiect de cercetare BVA, desfășurat în mai multe locații, original imaginate ca adecvate subiectelor colocviului.

Aceasta este formula ficțională prin care Ioan St. Lazăr își disimulează discursul personal, situându-se explicit în descendența „dialogului generalizat” configurat de Mihai Șora și a „teatrului seminar” închipuit de Petre Țuțea pentru debaterile intelectuale; această modalitate îi permite autorului nostru prezentarea, în perfectă civilitate, a opiniilor divergente, cu convingerea că „adevărul este suma opiniilor contrare (cf. Jean Paulhan și Eugène Ionesco).

Prin aceasta, cartea de față își justifică definirea drept „eseu biografic” și devine tot mai incitantă și antrenantă - la lectură, instituind mereu un echilibru dinamic între tendințele centrifuge și cele centripete ale opiniilor.

Anii de formație - evocați după un prealabil dialog despre „Retrospectiva Anania” reprezentată de înseși „Memoriile” scriitorului-teolog, publicate în anul 2008- cuprind, în viziunea autorului nostru, trei secvențe: „*Icoana patriei vâlcene*” (copilăria în satul Glăvile din județul Vâlcea), *Studiile* (Seminarul Central și „studentia fragmentată”) și *contextul cultural-istoric* („În agora Gândirii”, „Năzuințe și dezamăgiri verzu”), iar, în final *Uceniciile înalte* (la scriitorii evocați în „Rotonda plopilor aprinși” și la alți mentori, între care mama Ana, profesorii Nichifor Crainic, Teodor Popescu, Ioan G. Coman, precum și Patriarhul Iustinian).

Această panoramă biografică, ce subîntinde întreaga perioadă interbelică și trece mai departe până către anul 1958, când este arestat și închis timp de șase ani, fusese configurată în amintirile scrieri ale lui Valeriu Anania, ca și în unele contexte aleatorii (tablete, confesiuni, de jurnal, interviuri ș.a.). Ioan St. Lazăr, deși nu a beneficiat de documentare în arhiva IPS Bartolomeu aflată la *Mănăstirea Nicula* și încă neinventariată în întregime, a făcut, însă - după cum a subliniat în prefață și reputatul istoric literar Mircea Popa - operația necesară de coroborare și înădărire a datelor astfel încât tabloul să fie îmbogățit de o privire nouă și cât mai complet articulat, cu deschiderile inerente din biografie în diferitele opere; la acestea se adaugă contribuțiile documentale și interpretative ale autorilor consultați și ale sale personale, fie în legătură cu lumea copilăriei, cu *Mișcarea Legionară* contextuală perioadei (de al cărei stigmat va fi marcat, pe nedrept, multă vreme!), fie privitor la frământările tânărului Anania de a-și configura un destin (uman, teologic, literar) dintre modelele vie pe care le-a frecventat.

Ioan St. Lazăr a făcut toate acestea cu o devoțiune pentru subiect, cu grija pentru amănuntul semnificativ, cu intuiție și minuțiozitate analitică, adoptând limbajul potrivit fiecărui subiect și o expresivitate clară, fluentă, de ținută.

Ar fi de remarcat, în acest sens, mai ales subcapitolele *În agora Gândirii* și *Năzuințe și dezamăgiri verzu*, în care, fără reținerile altor confrăți, pune în dialog față față opinii contrare, re-alizând original și pertinente analize de specialitate - ceea ce îi reliefează autorului capacitatea de adaptare la teme diferite, vocația de cercetător și echilibrul interpretativ, confirmându-i polyvalența culturală și polifonia discursului. Sunt calități care ne îndreptățesc să definim acest prim volum al exegezei operei lui Valeriu Anania drept începutul unui elevat dialog spiritual „la distanță” între doi cărturari, *Magistrul și Discipolul* său.

LEGAL, DECI... MORAL?

Gheorghe DRĂGAN

“Iată întrebarea!” – a zis nemuritorul Gambetta... sau Hamlet?

19 februarie. Un tânăr reporter îl întreabă pe președintele țării (din nou, după două săptămâni) dacă

“este moral” ca fiica sa, notar, să facă serviciu (plătite, desigur) unei firme străine (care, știe toată lumea, nu are un comportament comercial prea prietenos față de români). Președintele răspunde că a verificat și totul este legal, deci “care-i problema?” Cred că “problema” la care nu s-a gândit nici unul dintre cei doi este aceasta: *ce este legal este totdeauna și moral?* Plecăm de la premisa că orice acțiune este morală dacă implică respectarea valorilor comunității umane la care ne referim. Fapta oricărui ins este “morală” dacă se conformează unui principiu rațional, acceptat liber și sprijinit pe conștiința datoriei. Nu știu cât de “morale” sunt reglementările actului notarial. Ce se știe sigur este că în România există multe legi ticluite neprofesionist sau cu lacune și ambiguități intenționate. Acestea lasă loc interpretărilor, încât au permis, între altele, furtul “legal” ce se află la originea unor mari averi “post-decembriste”, îngrășate ulterior prin sustragerea “legală” de la impozite, prin recuperări “legale” de TVA etc. Procurorii care au instrumentat dosare au fost învinși adesea de “porțițele” oferite de lege, delincvenților. Revenind la episodul cu jurnalistul care l-a agasat pe președintele țării cu o întrebare ce poate fi considerată “de bun simț”, amintim că și acesta din urmă a contraatacat cu o chestiune de deontologie: cât de moral este actul jurnalistic, recomensat perfect legal de un anume patron de presă, fost “turnător” al Securității (declarat în justiție) și recent condamnat pentru fraudarea averii Statului? Poate că jurnalistul vizat va fi meditat cât de cât la problemă. Ca și alți colegi ai săi care nu au fost preocupați, ca să dăm alt exemplu, de “moralitatea” câștigurilor imense ale funcționarilor de la Agenția de Supraveghere Financiară (se știe cât de bine au “supravegheat” societățile de asigurări Astra, Carpatica, poate și altele...). Care este etica acestor inspecțiști finanțști când răspund nonșalant, la TV, că salariile lor sunt comparabile cu ale colegilor din instituții europene similare, știind ei bine că salariul mediu și „pib-ul” de la noi sunt atât de departe de acelea din Germania sau Franța? Nu cumva ridică și ei pretenții după “modelul” Elena Ceaușescu, personajul care cerea, în cunoscutul simulacru de proces, un tratament egal cu unul datorat “colegilor” ei din Academie? Cât de “morală” este legea care permite unora să “umfle” salarii uriașe de la companii de stat chiar și când se află în pragul falimentului, în timp ce plătitorul de taxe obișnuit este “executat” de Fisc, “absolut legal”, pentru sume derizorii? Fenomenul persistă la noi de vreo două decenii, dar nu știu nici să se fi făcut vreo campanie de presă pe acest subiect, nici numele vreunui ziarist care să fi agitat constant această injustiție “legală”, cu tenacitatea bătrânului senator roman ale cărui intervenții periodice în *For* se încheiau, indiferent de tema discutată, cu aceeași propoziție-ciocan: “Cartagina trebuie distrusă”. (Și finalul chiar acesta a fost...)

Alt caz mediatizat recent. Un ministru i-a aprobat soțului, cu mai mulți ani în urmă, o pensie pentru cel mai grav handicap, deși acesta se plimbă “bine-mersi”, pe jos sau cu mașina. Cât de “moral” este ca respectivul ministru să mai întârzie în fotoliu după ce nu a putut nega adevărul dezvăluirii de presă?

(Continuare în pag. 13)

O carte în slujba Vieții

ION ȚICALO

Recent, am dat peste o carte semnalată, din păcate, mai puțin în presa literară, chit că au trecut vreo trei ani de la apariția ei. Se intitulează **Jurnal în metru athonit** (Ed. *Little Lamb*, Suceava, 2010) și aparține scriitorului Mihai Mateiciuc de la Rădăuți. E un jurnal atipic, iar forma sub care se prezintă pare să fie o reglare a propriei tensiuni sufletești la pulsul spiritual și rugător al Athonului. Altfel spus, volumul se prezintă ca o evidentă mărturie a deschiderii autorului către cele duhovnicești, așezată sub umbrela binefăcătoare a cuvintelor arhimandritului Heruvim care declară inspirat că în Muntele acesta sălășluiesc bărbații nemulțumiți de tot ce e în lume în căutare de frumusețe nepământească, pentru că aici se sfârșește pământul și începe cerul.

Aici o colibă e un palat și orice construcție grandioasă de aiurea nu are mai multă valoare decât tot a unei colibe, cu o strălucire de o forță incomensurabilă, de care se minunează într-o poezie Octavian Goga, la vremea când satul românesc încă mai păstra duhul veșniciei amintit de poetul și filozoful Lucian Blaga: **Coliba e-n sărbătoare**. Risipește o bucurie fără seamăn, dar să vedeți minunea: *inima celui ce o locuiește nu-i numai în Colibă ci și în Cer*. Suntem dinaintea unui izvor al duhului smereniei superlative care, pe de o parte, ține în brațe Athosul, iar, pe de altă parte, îl menține continuu în afara timpului profan. Aici e punctul zero al cronotopului european, indiferent la falfăirea aripilor, de obicei în-

chise la culoare, ale istoriei, atitudinea fiind dictată de raportarea permanentă a monahului la eternitatea chistică. Doar în felul acesta iubirea comunității athonite se revarsă, prin intensă rugăciune, și asupra omenirii pentru a o salva din chingile egolatriei provocatoare a dezbinării atât între indivizi cât și între națiuni. De aceea, *coliba*, un leit motiv în cartea lui M. Mateiciuc, alunecă pe nesimțite din sensul său propriu în cel metaforic, inima călugărului athonit devenind o *Colibă a rugăciunii* neîn-cetate și iradiind spre cea de a patra dimensiune a Universului care e iubirea, ca răspuns la dragostea lui Dumnezeu față de om.

Cartea aceasta, debordând de învățătură duhovnicească într-un chip măiestru, a fost concepută și redactată sub forma unor versete aidoma celor din *Biblie* (fără să fie și numerotate) ale cărei file par să dea aspectul unui urcuș către Dumnezeu, deloc lin, ci, dimpotrivă, cu adunare de energie întru depășirea obstacolelor ivite în cale: Om de credință uriașă, cel care se străduiește să-și meșterească o *Colibă de pace*, de curată și sfântă bucurie pentru sufletul său într-un munte sfânt, pătrunde cu lucrul său în adâncul tainei de pe Tabor. Da, pentru că printr-o trăire colectivă în iubire, aici omul și-a regăsit rostul cel dintâi și cel de pe urmă, să pășească, prin trezvie neîncetată, osteneală neobosită și credință nestrămutată, pe singura *Cale*, cea a *Adevărului*, pentru a rămâne în *Viață*. Doar așa se poate naște *Marele Rugător* (cel de-al doilea leit motiv al scrierii lui M. Mateiciuc) și prietenia reciprocă dintre un om sfânt și un munte sfânt, iar aceasta nu se poate înfăptui decât în condițiile în care o persoană își păstrează în minte obârșia sa domnească, cerească, de la Dumnezeu.

Zice autorul că, în măsura în care ordinul călugăresc al carmeliților își regăsește întemeierea în chiar Adam, după izgonirea sa din Rai, mărturisind despre aceasta peșterile înguste ale muntelui, adăposturile protopărintelui omenirii, pentru orice călugăr athonit, Prea Sfânta Fecioară Maria, Mama Pruncului Divin, și-a întipărit urmele binecuvântate ale picioarelor ei pe cuprinsul Sfântului Munte. Și cum Precista poate fi socotită Maica Răbdării, aici Marele Rugător are posibilitatea să învețe ce este răbdarea și să se adreseze pământului, în vreme ce își pleacă și își simte fruntea, atingându-l: *Nu îngădui ca tu, pământule, să fii mai răbdător decât mine, fie că eu, omul, te ar, ca tu să-mi dai grâu, fie că te bat cu tăpile picioarelor să obțin o cârare*.

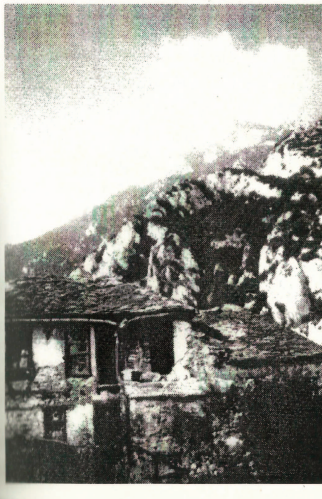
Învățătura însă e venită de la duhovnic, arhitectul cel mai iscusit de pe pământ, având în vedere că știința acestuia e să-l smulgă pe om din lumea umbrelor înșelătoare și să-l transfere în Realitate, în împărăția ei netrecătoare. Iscusința duhovnicului, potrivit scrierii lui M. Mateiciuc, constă în a restitui/reconstrui, după model chistic, omul întreg într-o ființare, de a-i determina transferul din cetatea pământească, supusă degradării, în cea cerească, unde viața împlinită în Dumnezeu va „suferi” prea fericita conversie: „*Veniți, binecuvântații Tatălui meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă, de la întemeierea lumii*”. (Matei 25, 34)

Volumul, urmând pilda scrierilor scripturistice, are virtuți ziditoare, cuvântul fiind încercat adeseori cu incontestabile însușiri poetice, ambele aspecte adunându-se într-o pedagogie de limbaj elevat, supremul scop fiind acela de a-l aduce pe om la asemănare prin exemplul sfințeniei ce domnește în Athos: *Grijuliu și milostiv, Sfântul Munte îi mobilizează pe toți marii săi rugători să iasă noaptea din peșteri. E o minune să vezi într-un munte sfânt un sihastru învelit într-o sihăstrie de lună. Atunci e semn că pe*

cer se naște o nouă reverberație astrală pentru salvarea omului – *Constelația Privegherii*.

Același op a lui M. Mateiciuc se adresează, cred, deopotrivă, credincioșilor și cercetătorilor veacului acestuia, aceluia care „cercetează” orice,

MIHAI MATEICIUC
JURNAL ÎN METRU
ATHONIT

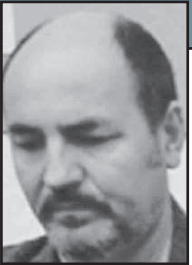

fără să posede rezonatorii necesari pentru a intra în profunzimea creației și propriei ființe și a stabili armonie cu toate „cele văzute și nevăzute”. Dar Sectarii Universului, de oricât orgoliu ar da dovadă, nu sunt pierduți definitiv, căci fiecare din noi poate să se intersecteze cu „plinirea vremii” personale, după cuvântul plin de înțelepciune preluat de autor din Sfântul Nicolae Velimirovici:

lată, cât bine a făcut omenirii ladul! Pe câți nelegiuții i-a prefăcut în pocăiți! Pe câți păcătoși, în sfinți! Câte gânduri rele, le-a oprit de la înfăptuire! (...) lată, cât bine a făcut omenirii Raiul! Câte opere nobile a inspirat! Câte tristețe a prefăcut în bucurie! Câte lacrimi a șters! Câte suspine nobile a smuls! Câte sentimente divine a iluminat și câte năzuinți dumnezeiești a aprins!

Turnirul înțelepților

NICOLAE MIHAI

Marile teme propuse de profesorul Marin Popescu-Diculescu în cartea **Turnirul înțelepților** (volumele I și II), editată la Craiova, sunt cugetări, aforisme, gânduri și reflecții ale înțelepților lumii, fie ei filozofi antici, scriitori români și universali, cărturari din Orient și Occident, istorici, teologi, teozofi, politicieni, oratori etc. Ideea de turnir al înțelepților, așa cum ne informează autorul, aparține unui ilustru filozof și literat, Pico della Mirandola, care a dorit să aducă la Roma pe toți învățații lumii pentru a discuta despre marile probleme ale omenirii. Aceste bogății spirituale, mereu actuale și formulate în epoci diferite, în stil aforistic, polemic și critic, ne fascinează, nu ne lasă indiferenți, mărindu-ne orizontul metafizic în domeniul artei și științei.

Cei însetați de cunoaștere vor afla, în paginile acestor lucrări, răspuns la multe mistere, curiozități existențiale, într-o lume plină de neînțeleșuri, stridente pe alocuri, autorii denunțând superficialitatea, vanitatea, urâtul, excentricitatea în toate formele ei vulnerabile, mesajul fiind unul esențial. În aceeași măsură, ies în evidență frumosul, armonia, logica, „răscolid”, plăcut sufletele celor traumatizați, bolnavi de vicisitudinile unor timpuri grele, complicate. Devenite simboluri ale spiritului, aforismele, cugetările implică în momentul lecturării lor o metodologie specifică, cu adrese bine precizate. În ambele volume, fie că este vorba de cugetări, aforisme sau maxime, locul principal îl ocupă filozofia; ea dă sens și valoare cuvintelor. Și asta pentru că „într-un cuvânt răsună nu numai sensul său, ci întregul univers, precum într-o scoică, marea”, a spus poetul și filozoful Lucian Blaga. Prin **Turnirul înțelepților**, domnul profesor Marin Popescu-Diculescu a reușit, cu certitudine, să redea celor pasionați de o astfel de literatură, bucuria unei lecturi în care spiritul este încărcat de emoție artistică, de esența binelui și frumosului.

TEOGNOST- O CARTE DE MARE SENSIBILITATE

Am pe masa de lucru un volum de poezii scris de Toma Barbăroșie, cu un titlu superb: **TEOGNOST**, și o prefață generoasă a lui Culiță Ioan Ușurelu, cunoscut scriitor și redactor șef al revistei „Salonul literar” din Vrancea. Având în vedere cele de mai sus, am fost atras de această carte înainte de a o citi și, sigur, n-am regretat că am făcut-o. Deși este de-abia la al doilea volum, primul apărând în 2009 și intitulat **„Balada unui Fi scadent”**, se vede foarte bine că Toma Barbăroșie stăpânește perfect procedeele de a-și exprima gândurile și sentimentele prin versuri. Atât procedeele clasice cât și cele moderne, chiar și postmoderne.

Hăruiți cu o sensibilitate autentică, poetul imprimă versului său o muzicalitate care te cuprinde și pe tine, cititor cu experiență, de cum începi lectura. Cam asta mi s-a întâmplat, deși trebuie să recunosc un fapt deloc neglijabil: termenii folosiți de autor sunt, câteodată, destul de ambigui. Dar, per total, îmbinările sunt, ca pe o tablă de șah, matematice, reușite. Este de la sine înțeles că poetului nu puteau să-l scape din vizor unele întâmplări, uneori chiar neverosimile, din imediata apropiere, din mediul în care se învârte, aici sau în altă țară. Nu putea, sensibil cum îl știm, să nu-l incite viciele unei lumi dominate de orice (mai ales de material), dar numai de omenie, bonomie, milă sau obiectivitate nu. Și atunci, crede autorul și o credem și noi, singura salvare nu poate fi decât în carte, în poezie. Pentru a citi și, apoi, pentru a scrie. Doar astfel spiritul nostru va supraviețui, iar existența noastră intelectuală își va găsi rostul. Este de la sine înțeles că isteriile prezentului și faptele reprobabile ale omului fără minte, fără carte și fără inimă nu pot concorda cu visul poetului de a trăi într-o lume ideală.

Toma Barbăroșie este convins că scrisul în

general, al său în special, este forma supremă a conștiinței omului de cultură. Este sigur și de forță extraordinară a scrisului de a înlătura insolenta și indiferența unor semeni de-ai noștri. O face cu o convingere greu de schimbat: afirmațiile orale sunt trecătoare în timp ce cuvântul tipărit va rămâne veșnic. Cu atât mai mare atenție trebuie acordată actului de creație. Poezia îi domină gândul, viața: „Eu cred în poezie/ Și cât e azi mai cern cuvânt/ De mâine, cine știe? („Cogito”).

Consider că întreg volumul **„Teognost”** trebuie citit într-o cheie specială, deloc facilă. Sunt unele teme și motive care-l atrag și atunci metafora sa insistă pe fațetele dramatice sau tragice ale vieții noastre: suferința, tristețea, moartea etc. Și mai îmbucurător pentru mine este că la Toma Barbăroșie poezia modernă își trage seva din literatura noastră, veche și din folclor. Întotdeauna ținând cont că aici și-a petrecut copilăria, adolescența, aici s-a format ca om. Din păcate, zona aceasta a lumii n-a fost și nici nu este cea mai favorabilă culturii și libertății, pentru că Estul Europei a rămas încă defavorizat din multe puncte de vedere: „Robia din Est tot roșu declină...” Ca la orice autor care se respectă, nu putea lipsi marea temă a iubirii. Are atâta încredere în permanența dragostei încât „totul se poate termina/ numai dragostea nu”. Mai mult de atât: „Omnia vincet amor”. Cartea „Teognost” va fi, suntem convinși, bine primită de iubitorii de poezie, iar autorului îi prevăd un viitor interesant în literatură.

Vasile ONICESCU

Petre ISACHI

misterul unui topos poetic *

Nu o cunosc pe Camelia Iuliana RADU și nu i-am citit nici unul din volumele anterioare (**Pasărea singuratică**, 2001; **Legendele Cetății Șinca**, 2002; **Caiet pentru citire**, 2002; **Muntele inițiaților**, 2003; **Regăsirea de sine**, 2008; **Pe muchia prezentului**, 2009; **Floare mică**, 2009; **Tangerine Tangou**, 2012) – desigur, nu din vina mea – dar prin eleganta ediție bilingvă (română-engleză) – ilustrația cărții și a copertii îi aparțin – a vol. **OMAN**, în care interferența cercurilor epistemologice (sinele, lumea și cosmosul), a modurilor ficționale ca emergente ale imaginarului (mimesis, anamnesis, feeric, fantastic, reverie, vis) și a poeticilor (poetica privirii, a tăcerii și a tainei) trădează un artist înnașcut capabil să aneantizeze concretul unui topos aparent apoetic, să-i revele muzica polifonică, încât să-l determine pe Mohammed al Wadhahi, Președinte al Asociației Prieteniei dintre Oman și România, să își vadă „țara pentru prima dată, prin ochii altcuiva, ca și cum așa fi fost orb înainte” (vezi *Cuvânt înainte*).

În izomorfismul spenglerian, ce își află rădăcinile în epicentrul culturii grecești, Camelia Iuliana Radu, cu un talent admirabil, topește monomorfismul tipic Omanului, dar și monomorfismul mioritic, încât imaginarul românesc de natură arhetipală, asociat imaginarului omanez naște o scriitură în care originalul potentează originalul (vezi **Peisaje din Oman**, pp.12-60; **Povestea deșertului**, pp. 70-125), iar cuvântul își pierde identitatea de dicționar:

„Mă înfășor în mătasea fiecărei zile/ până voi deveni sâmbure/ timpul tău// Te adun fir cu fir/ zvon/ clipire/ lacrimă/ aștept devenirea./ amăruie cântare/ între buzele nopții// Când brațele drumului/ mă vor strânge/ să îmi rupă trupul./ voi încolți umbrind viitorul/ cu cerul tău” (**Oman**, p.12).

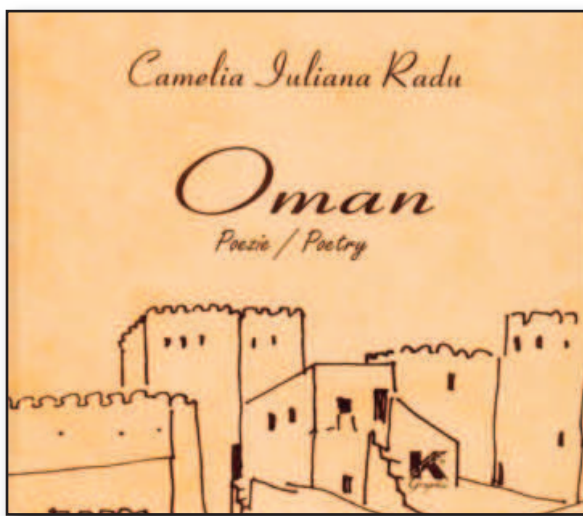
Peisajele din Oman (vezi **Sharia**, **Muscat**, **Arabesco**, **Galben de soare**, **Al Sawadi**, **Plaja Shati-al Qurum**- versiunea pentru europeni etc.) compun starea estetică/poetică din infinitesimale iluzii, treziri și gânduri care duc la tăcere: „Tăcând./ te-am auzind tăcând”, (vezi, **Întoarcere**, p. 166). Senzația de libertate și de plăcere dezințesată echivalentă stării estetice este, în cazul C.I.R., generată de intropatie. Poeta transfigurează în lumea Omanului, iubiri, dureri, tensiuni, stări/funcțiuni sufletești etc., obiectivându-se în stilul artei orientale, egiptene, bizantine, medievale etc., încât **Omanul**, motiv poetic, este simțit estetic și prin acesta înfulețit.

Intropatia are loc în afară de orice reflecție în chip nemijlocit: „**Pietrele seamănă întâmplător/ cu durerea/ ascuțite când sunt proaspete./ abia smulse din stâncă// Martore timpului./ se umplu de voci./ colțurile se rotunjesc, / devin obraji de copii// Apoi./ se micșorează de tot./ ovule de piatră/ într-un infinit de idei” (**Povestea deșertului**, p. 70).**

Procedeu simpatizării cu „povestea deșertului”, intropatia și

însuflețirea acestuia are o dublă funcție cognitivă, estetică și mizează pe infinitele posibilități ale inefabilului, Camelia Iuliana Radu intuiește imaginarul omanez, concept ce definește „modelul poetic, specific spiritualității unui popor, a traiectelor și structurilor creatoare istorico-ontologice, având un caracter de sistem genetic, interpretativ și evaluativ” (Valeriu Filimon). Poeta născută în Brăila lui Panait Istrati și a lui Fănuș Neagu își oglindește conștiința de sine în conștiința celui alt, se strecoară prin imaginație în vieți străine: „*Învăluită în armuri de mătase/ femeia trecea strada./ Era liniștită/ pentru că azi/ cumpărase orez și mirodenii/ ceai și cafea./ Părea/ o privire mijită/ în noaptea deșertului./ o mână desenând cuvinte/ în nisip// Trecea/ bandajând lumea/ cu un cântec străvechi.*” (**Femeie omaneză**, p. 48).

Observați inspirația – și aici Camelia Iuliana Radu se întrece pe sine și merită toate aprecierile – devine o spirală deschisă spre imposibil. Scriitoarea reușește blagian înlăturarea diferenței dintre subiect și obiect, dintre Eu și non – Eu. Instinctul pentru **Absolut** o ajută pe autoarea exoticului vol. **Oman** să se situeze de partea cealaltă a tuturor lucrurilor/ideilor/stărilor. Admirabilă mi se pare forța/ puterea poetului și a poemelor din cele patru secțiuni ale volumului (**I Peisaje din Oman**, pp. 12-60; **Povestea deșertului**, pp.70 – 94; **Fire de nisip**, pp. 99 – 145; **Confesiuni**, pp. 148 – 180) de a face – folosesc expresia lui P. Ricoeur – să triumfe ordinea în dezordine. Ordinea figurativă, linguală este orchestrată după modelele simfoniei.

Camelia Iulia Radu asimilează dogma lui Mallarmé („Poezia este întâi de toate muzică”) pe care o asociază hazardului (**întâlnirea cu spațiul omanez**) ce-i aduce, începând cu acest volum, „o adevărată schimbare de destin poetic” (Constantin Hârlov), încât poemul devine o „aruncătură de zar” ce potentează hazardul și fascinația autoarei de a căuta, în spiritul lui Blaga, „taina luminii”:

„*Scobitura morții s-a umplut/ de pietre./ Uimirea m-a descălțat de pașii/ înmăiați în deșert./ Tăcerea cu dune mai grele/ ca miezul spaimei/ dansa peste meteorii./ Îngeri desculți adună urme de oameni/ în grădinile nopții./ adâncul cerului se adună/ în fagure./ Am găsit taina luminii/ ochiul care vede totul împrejur/ dar nu se vede pe sine/ decât în mine” (**Noapte la marginea Marelui deșert**, p. 78).*

Poeta actualmente locuitoare a Republicii Ploiești descoperă în **Oman** ceea ce H. Delacroix

numea „spiritul tăcut”, un spațiu predestinat parcă, expresiei inefabilului, adică muzicii, „arta prin excelență metafizică” (Schopenhauer).

Esența muzicală a poemelor din vol. **Oman** mi se pare de esență wagneriană, adică capabilă să exprime graiul sufletului, sentimente, mirări, interogații, revelații, să transpună stări dramatice, să imite natura etc. Astfel citim o poezie orientală – romantică, ambiguă ce se apropie (nu întotdeauna) de exprimarea a ceea ce este inexprimabil, încât **Omanul** pare – folosesc expresia lui V. Hugo – o reverie gata făcută. Camelia Iulia Radu excelează în transfigurarea nopții și a semiobscurității, în revelarea stărilor pure, în comunicarea dintre suflete, dintre culturi:

„*Printre dinții deșertului scrâșneau stele/ ghimpi înfipti în gura nopții/ strângeau depărtări./ vântul între curmali desena / o margine de oază./ cămile cu ochi hipnotici lingeau/ războaie vechi prăvălite peste lume, / Milenii de nisip în care/ oasele lumii străluceau în beznă/ oftând./ Nici un vis nu rămânea neauzit/ toate se ridicau din poala dunelor/ către rugăciune./ Așa a rămas istoria în picioare/ purtată de acolo-acolo, ca un ghem de scaieți/ alergând prin deșert/ năucă./ Noaptea./ asemenea unei văduve triste/ și-a ascuns fiii./ despre ei doar învățații urcați în cer/ știu adevărul./ Noi, azi, bem un ceai și ascultăm zvonurile, / mantia nopții ruptă de wady./ rădăcinile timpului adunate sub malul abrupt./ frânturi de cântec./ stele căzătoare...” (**Misterioase umbre în Deșertul Wahiba**, p. 72).*

În aceste condiții nu e greu de intuit dificultățile traducătorului Sebastian Radu în a revela misterul unui topos poetic (mai ales pentru un european) apatic așa cum este **Oman-ul**, deși „poezia, este prin definiție intraductibilă” (Jakobson). Nu întâmplător, M. Kundera era convins că „o capodoperă ce poate fi tradusă nu are valoare”. Personal nu cred că traducerea este moartea înțelegerii unui text. Dimpotrivă. Orice poezie sinceră / autentică supraviețuiește traducerii.

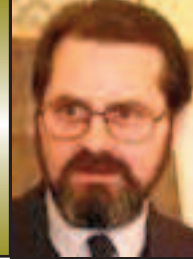
Nontraductibile sunt: *taina, tăcerea, rugăciunea, privirea*. Efortul Cameliei și al lui Sebastian de a reuși irealizabilul: muzica poeziei **Omanului** cucerește, în special, spiritele hegeliene (se știe, Hegel consideră, spre deosebire de Schopenhauer, mai importantă poezia decât muzica, deși „ut musica poesis” apropie cele două arte), fie ele occidentale sau orientale. Dimitrie Cantemir ar fi, probabil, încântat, dacă ar putea citi vol. **Oman**. Poezie/ Poetry al Cameliei Iuliana Radu. Eventual l-ar traduce în limba turcă/rusă?!

Cititorul va fi observat, cu siguranță, importanța inspirației, primum movens al Poeziei, fenomen/ stare de spontaneitate care guvernează întreaga scriitură ridicând un colț de vâl misterios și arătând omanezilor/ europenilor aspecte sufletești ignorate sau, mai curând, uitate ale lumii pe care o locuiesc...

*Camelia Iuliana RADU, **Oman**, Editura Karta-Graphic, Ploiești, 2012.

Dacă e martie, e Nichita!

Mircea BOSTAN

Un „farfasi” ca mine ar trebui să fie foarte „chitcâit” în a scrie despre Nichita, într-o primăvară spartă în ploii și în cenușiu.

Și totuși... o voi face, chiar dacă unii nu pot „digeră” poezii „militari”.

Și cum „fiecare poet este o lume”, după Nichita citire, să ne

amintim care dintre scriitorii foști și actuali văzură lumina zilei în luna în care se scot stupii de la iarnă.

Din Bucovina vine Ion Cozmei, „pacient la vama destinului”, cel care urăște „fandoseala și pipițele”, iar de pe meleaguri băcăuane, de la Huțu, Ștefan Munteanu, care este de părere că: „*Oamenii se aseamănă prin sentimente și se deosebesc prin inteligență*”.

Dan Sandu, „poet al sensibilităților profunde”, profesorul de la Berzunți, posedă capacitatea de a ne surprinde permanent, în vreme ce Cristina Ștefan, de la „Ceai cu Adala” și până la „jazz club” se simte „atipică acestui timp, acestor haite de lupi și transformărilor celor inocenți în victime”.

Iar dacă ar fi să survolăm spațiul liric rezervat lui Daniel Ștefan Pocovnicu, ne-am începe viața într-o comoditate reconfortantă în „papucii de casă”.

De remarcat că, mulți scriitori de certă valoare s-au născut în luna martie.

Putem a ne pronunța fără „lefterie” despre „bulgărele de humă” din Humulești?

Păi, nu! Pentru că nu suntem „mangosiți”, iar Ion Creangă rămâne povestitorul „cel fără de moarte veacuri nenumărate”. Să-i trecem „la răboj” și pe: Petre Ghelmez, creatorul „Măgărușului”, cel care recunoștea fără echivoc că: „În veacul de uraniu suntem sentimentali”; poetul și dramaturgul avangardist Iosif Naghiu, adept al „absurdului bine temperat”; Mircea Eliade, încadrat într-un triunghi isoscel având ca laturi filosofia, scriitura și istoria religiilor, cel care era conștient de faptul că: „Sunt epoci în care nu poți înainta decât mergând contra curentului”; Mircea Ionescu Quintus, creator de epigrame de genul:

„*În universul nostru strâmt*

Plini de virtuți și de ocară,

Prostia este o povară

Pe care cei ce-o duc, n-o simt”.

Și s-ar cuveni a mai aminti despre:

Gheorghe Asachi,

întemeietorul Academiei Mihăilene și a nuvelei istorice, Solomon Marcus, inventatorul poeziei matematice, Virgil Carianopol, cel pe care puțini au vrut a-l cunoaște atunci când „în suflet îi putezau femeile de iubire”, Arcadie Donos, zburând „ca o pasăre neagră pe cerul sur al serii”, Radu Gyr, însemnat de cuiele nemerniciei umane și în trup și în suflet, Lucia Verona, cu al ei „Don Juan și ceilalți”, Alecu Ivan Ghilia, strigându-i iubitei: „*Gândește-mă în sânge! Vorbește-mi cu palmele, cu gura, cu coapsele, cuntru trupul tău strivit de mine, să mă mistui, să mă umplu de tăcerea vorbelor tale*”, Radu Stanca, baladistul cu „*turn în valuri de dragul ei*”, Aurel Maria Baros, mergând, „*la furat de fete mari*”, Constantin Paiu, deschis oricărui dialog, Agatha Grigorescu Bacovia, pe „culmi de gând”, Liviu Pendefunda, scriitorul neurolog care „ascunde lumina de vânt”, Ion Bogdan Lefter, conservându-se în „globul de cristal”, George Damian, acid și incomod, Grigore Manolescu, celebru actor și bun traducător, Ion Crânguleanu, navigând pe apele liricii cu „vaporul și noaptea”, Dan Silviu Boerescu, criticul literar „fugit” din branșă de dragul divertismentului și bunăstării, Elena Farago, iubitoare de copii și uitată pe nedrept, Costache Caragiale, cel care ne îndemna să ne „ferim de răi ca de foc”, Cezar Boliac, fruntaș al revoluției de la 1848 și poet protestatar, Valentin Lipatti, cu amintirile din strada Povernei 23, Mircea Ivănescu, vorbindu-ne „despre moarte ca revedere”, Alexandru Kirițescu, aducându-ne în prim plan „Gaițele”, foste, actuale și viitoare, Ion Ioanid, cu suferința sa transformată în credință, Mircea Motrici, cu reportajul la purtător, Iosif Vulcan, așteptând în galaxia literelor noi debuturi, Emil Nicolae, „adormit în dragoste”, Mihai Ungheanu, replângând în cer „valorile reprimate”, Alecu Russo, regândind o nouă „Cântare a României” și strigând în piața publică:

(Continuare în pag. 14)

Dan SANDU

HERALD IN TALIBANIA (IV)

Ce-nvață un țânc la marginea școlii fâneața dând fuga pe internet « o poezie cu pinteni » la ora de consiliere și fondul clasei noaptea umezită de rouă ochi plânși gazeta de perete vrea să vă vadă iarba furată de greieri tot mai puțini și aceștia iazme din benzi desenate vacanțe față în față ora de șotron țopăit de generali șontorogi nu c-ar fi tras ei în noi nici vorbă consens tovarași consens icoane pupate furiș.

VISUL UNUI PURTĂTOR DE CĂLIMARĂ

Oame!
N-am prohodit cu zâmbete cuvânt,
Nici geana ce fărâșă noaptea,
De n-am purta la subțiori
zminteală...
Din când în când
Ne-mprospătăm uimirea
cu câte-o piatră de mormânt,
Scăpând o lacrimă pe ceruri
cu chipuri de beteală,
Fără de ceas trecut prin mine,
Scrutând fărâmi,
secundă cu secundă,
Și n-am tăgădui măhnire
La semn curat tocmind troiță
(acesta-i ornice altoit, de pândă),
Uzața gravelor maniere
Rostogolind butuci de criță.
Nu pot umbra cu domn la pită,
și pântec dintr'o dată...
Cocoșa pumnului zbârlit,
În cărți holteie, limba piere,
Poet, potaie de poiața,
Nu plânge tu, având prepus
pe hora de noroace,
Sărută crucea, brav neisprăvit!
Cu dropia de miere,
Sifilizând ades,
mătasea trupului te doare-
Rășchir-o sub cojoace...
Târzie coloana des,
Îmi arde-n piept vioara,
Probând cămașa morții,
pecetluind năluci,

Rărunchiul strâmt al nunții
Aminte de-o mioară
Și-l rup din panegiric.
Tot istovind condeiul,
S-a fapt că dau, ca munții,
de'a crucea babii, sorții-
Vreo durere tâmpă, dar isteață,
Cu iz de litii – mucegai,
Boncăluind cu greață:
Cică era odată...

Cuvintele bătrâne
încep să poarte strai
și pași de la Ion;
mai spârcluind un rai,
mai șchiopătând un umbrel,
Nu-i bai
de le-amăgește slutu' ?
...Cad inime pre jos,
Când, după datină,
mă-nvinge lutu'...

VISUL STAREȚEI BĂTRÂNE

Cumintele potop
își poartă floarea spre nămiezi...
un lac spurcat cu lună,
Veșmintelor să dea
Căluț de-a valma cu trop-trop.
Mă-ndeasă crucea dintr-ales-
Un soi de limbă lungă.
Cu râtul bate o purcea
Lumini ascunse. Pe ales.
Aveam cândva fântâni de brumă
Deloc sporite pe-ndelete;
În zvon de clopot hâtru-n dungă,
Vădind culori și iz de ciumă,
Monahi urnind prin bărbi și plete,
Argați pocari din loc în loc.
La capul Sfântului Ioan
Stau roată mucenicii negri,
Atinși cu hrean peste gingii,
Scrutează frunza de lipan -
botez măhnit cu busuioac,
Cu os și har de robi integri.
Vlădica taie cu briceagul
Un par de ciot, de zile mari;
Înspăimântat, cumva,
podgheazul,
Să fi greșit, din nou, hugeagul –
Răsfăț în glas de conocari ?
Cetate albă de vecernii
Își cheamă turmele sub sculă.
Atâtea vremi cu glod se bat;
Mărite domn,
Te-nchide-n culă...
Furiș, ruină de sabat
Mă scurmă-n sânge, fură somn,
Către ziori, cocori mă surpă,
Sărind ușor din lavră-n lavră,
Icoana bunului Culai -
făuritorul de ciudese -
Asmute praznic prin chilii,
Un mir se dăruie otravă,
Țâșnit codalb în dor de vrană
Ciopor de îngeri în alai,
Mințind jupâni și jupănese,
chiorăș, troparu' bate-n strană.

Llelu Nicolae VĂLĂREANU (Sârbu)

Arborii au inima-n frunze

Trupuri de piatră cu mâini de piatră
prind la piept orizontul,
munții fac zid și așteaptă.
Izvoarele își sapă văile,
timpul se rostogolește în sine,
apele întâmplărilor neîntâmplare
se varsă-n turbinele mării.

Arborii au inima-n frunze,
respiră cerul cu stele cu tot.
Verdele îmbrățișază anotimpurile,
trec în herghelii caili nopții
spre câmpiile unde ochii vântului
păzesc grânele semănate de veacuri.

Vorbele nu încăp în cuvinte,
iedera se urcă pe ziduri și vede
lacrimile ploii și trandafirii
ce-ți strigă-n pustiu numele.

Înflorește bucuria

Sunt un compozitor al fluturilor albi,
înflorește bucuria
în cântecele luminoase de mai
și ploile ascultă cum cresc ierburile.

Fumegă verdele pe văile ochiului
zilele și nopțile se prind împreună,
piscurile munților trag cerul în jos
și-l scutură de stele peste câmpii.

Cireșii se coc mai devreme și zâmbesc.

Piramide de poleială scilipesc,
păsări de aur palide
n-au aripi de zbor,
dar și le închipuie.

Sentimentele lichide

O muză pe care am inventat-o
mi-a șoptit apropiindu-se prea mult
ca o piatră alunecând în apă.
O urmăream cum se lipește
de pieptul meu ca un coș de fum
și așteaptă căldura să o cuprindă.
Tot ce ne mai ține laolaltă
erau mâinile ca niște frunze
tremurate pe sub coaste.
Poate vroia să-mi smulgă una
dar fusese demult smulsă
de nevastă-mea.
O folosește ca pe o ispită pentru bărbați.

Abia m-am desprins din încheștare,
locul a rămas gol,
pielea mă ține întreg dar vulnerabil
la orice femeie viscerală,
de aceea mă folosesc de cuvinte.
Ca să nu-mi pierd capul
mai bine cedez pentru ele
sentimentele lichide.

Mircea JUREBIE

Adiere

Îmi pătrundeai în suflet precum o adiere
Si-mi inundai ființa cu fiecare boare.
Surâsul tău șagalnic, cu raze aurifere,
Te însoțea oriunde, pe căi imaginare.

Pe inima mirată te odihneai o clipă,
Atât cât să-mi răsară o firavă dorință,
Ca visul de copilă ce-n piept i se-nfiripă,
Adus fiind de iubire, în pura-i neștiință.

Pășeai încet, pe vârfuri, în fină învăliure
Si-ți risipeai căldura cât
pentru-o lume-ntreagă,
Si-o pace luminoasă pășea să își înșire
Mirifica tăcere plăcută și dulceagă.

Îmi tot revin în minte, precum
o mângâiere,
Acele vremi trecute, când calmă,
visătoare,
Îmi pătrundeai în suflet precum o adiere
Și ființa-mi inundai cu fiecare boare

Trecea...

Trecea, cu inima-n poșetă,
Un accesoriu al disperării,
Cu mers de marionetă,
În voia rece a întâmplării.

Era doar vag însuflețită,
Ca o păpușă fără cheie,
Cu deziluzii smălțuită,
Pe chipul palid de femeie.

Ca o fantomă aburindă,
Se strecura în veșnicie,
Urmând o trasă suferindă,
Ca strigătul de agonie.

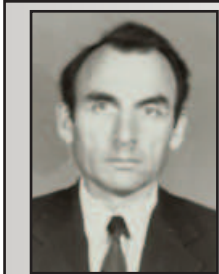
În jur, o umbră de răceală
Plutea ca boarea înghețată
De respirația hibernală,
Cu vifor rece orchestrată.

O înlemnită statuetă,
Supusă-n viață vânturării...
Trecea cu inima-n poșetă,
Un accesoriu al disperării.

CATRENE

S-a rătăcit de strofă un vers irepetabil,
Uitata notă face poemul incantabil,
Se strică tot întregul, de-un nimic...
Nu socoti niciunde, pe nimeni, neglijabil.

Piară lumea, nu-i o dramă,
Plângă fete-n melodramă,
Când iubiiții le înșeală...
Totu-i bun, de-i vin la cramă.

Romică C. GHICA

Femeia

Când o dezbraci, atunci, pe dată,
Îți produce-un dulce chin;
Când este gata dezbrăcată,
Nu-i decât un manechin.

Femeilor

Calitatea lor de bază
Este, dacă-mi pot permite,
Succint, într-o scurtă frază,
Că-s, veșnic, nemulțumite.

Evoluție

Orice trufanda de fată,

Într-o viață aspră, dură,
Ori căsnicie ratată,
Ajunge o... murătură.

„Armonie”

El, o fire blândă, bună,
Ea, cu gura, toacă... toacă,
El, mai slab, îi cântă-n strună,
Ea, pe degete, îl joacă.

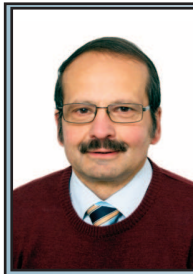
Soția și păcatul

(Apropo de „iubește pe aproapele tău
ca pe tine însuți”)

Vânăta, un ochi umflat,
Sângerânde pleoapele,
De când soțul i-a aflat
lubirea cu-aproapele.

După divorț

Pe sala tribunalului
S-au despărțit. Cu-alte idei,
El și-a văzut de drumul lui
Și ea – de trotuarul ei.

Eugen SFICHI

Unui debutant în epigramă

Umorul tău, pe rând, adună
Răzlețe vorbe împreună,
Având un mod deprins în est :
Acela de a fi... mod-est.

Bătrânețea unei fabule

Eu lucrez ca o furnică,
Zilnic prin oraș cutreier,
Strâng și bani, căci am o fiică
Măritată cu un greier.

Din culisele oricărei guvernări

Ești atât de fericit

În fotoliu tolănit,
Că nu-ți faci nici astăzi treaba,
Secretar de stat... degeaba.

Unui epigramist plagiator

Ca umorist ești enigmatic:
Deși ai copiat din toți
Doar poante bune, tot nu poți
Să fii simpatic.

Portretul funcționarilor publici

Slujbași cu temute
Decizii în pix
Nu sar să te-ajute,
Ci sar de pe fix.

Reclama unui insecticid

Noi producem o capsulă
Ce stârnește interes
Și combate cu succes...
Chiar și musca pe căciulă.

Marius MANTA

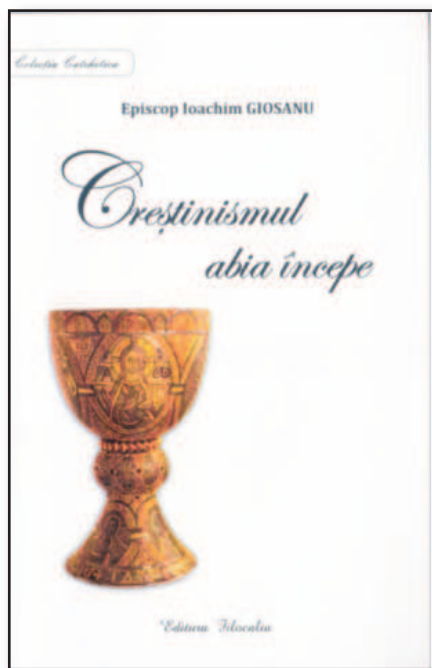
Creștinismul abia începe

Pe 29 ianuarie a.c., în Aula Moldova a Universității "George Bacovia" Bacău, am avut deosebita onoare de a fi invitat la întreita lansare de carte a Episcopului Ioachim Băcăuanul. Publicate toate la Editura Filocalia, volumele semnate de Presfinția Sa Ioachim Băcăuanul au fost primite cu mult interes atât de publicul de specialitate, cât și de omul interesat de realitățile duhovnicești ale prezentului. Socoteam la acea dată, părere pe care mi-o mențin și acum, că evenimentul realmente a echivalat cu o pagină de istorie pentru urbea noastră. Cu acest prilej mi-am împărtășit bucuria de a vorbi despre teza de doctorat a domniei sale, dedicată Părintelui Dumitru Stăniloae, în urma studiilor aprofundate la Paris în cadrul Institutului Saint Serge. M-am dus așadar să vorbesc despre o carte și am revenit înfinit mai câștigat! Cele trei apariții se completează reciproc, semnând o cultură teologică înaltă, dar și multe cunoștințe nuanțate din sfera umanismului, dublate de aspecte ce țin de știința și tehnologia actuală.

Din cele trei – "La déification de l'homme d'après la pensée du Père Dumitru Stăniloae" (Collection Théologie), "Cultul Sfintei Parascheva în Ortodoxie – cercetare hagiografică-liturgică" (Colecția Hagiografia), "Creștinismul abia începe" (Colecția Catehética) -, probabil volumul care m-a surprins cel mai mult a fost cel intitulat "Creștinismul abia începe". Stând de vorbă cu reputatul profesor universitar Ioan Dănilă, aveam să conchidem că materialul cărții este unul polemic în cadrul unei societăți ce nu mai cunoaște sensurile firești ale existenței. De multe ori, sufocați de convenții, distrugând adevărurile simple sub o retorică prețioasă, intelectul contemporan nu transmite ci mai degrabă își transmite viziunea egocentrică asupra unui univers de valori pe care singur le creditează. Am fost obișnuiți destulă vreme de a aplica o grilă, de a lipi etichete ce din păcate uniformizează. În paranteză fie spus, destul de hâtru, un prieten mă întreba cum se face că la vernisajele la care participă toate lucrările sunt excepționale, că odată cu lansările de carte toate sunt "aureolate" fără niciun fel de reticență. Întrebarea sa retorică este una, desigur, motivată. Trăim în limitele unei "corectitudini politice" nefericite aplicate. De multe ori, ajungem în situația delirantă să ocolim ceea ce nu e împlinit din punct de vedere estetic ori la nivelul semnificațiilor. Ei bine, "Creștinismul abia începe" e total diferită - e o carte interesată de notele ce stabilesc diferența, propune un discurs ce vine din tradiție dar care paradoxal, în același timp, apelând la exemple din realitatea imediată, clarifică datele ființiale ale lumii în care trăim. Sunt pagini care nu ocolesc Adevărul, ce nu țin cont neapărat de interesele contingentului. Materia cărții e în fapt alcătuită dintr-o serie de zece cronici publicate deja în *Cronica Romanului*. Aduse pentru prima dată laolaltă, ele dialoghează armonios, compun cu fermitate un "mic îndrumar" ortodox pentru viața de zi cu zi. După cum afirmam, cartea împletește elemente din sfere diferite dar într-un final poate fi înscrisă în sfera jurnalismului religios.

Titlul cărții, de fapt titlul primului eseu, naște în progresie geometrică atitudini nedumerite, eventual re-

portat la o prezență inclusiv istorică care te poartă către transcendental prin iubirea ce guvernează atât raporturile intratreimice, cât și legătura dintre Dumnezeu și creația Sa: "...iubirea Sa a devenit o iubire de dăruire totală până la a se abandona pe Sine în mod total oamenilor, care nu L-au înțeles, de aceea L-au și răstignit. Totuși, celor care L-au înțeles, El continuă să le spună: «Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze» (Matei 16, 24). Adică fiecare trebuie să înceteze a se afirma pe sine și să aleagă să-l confirme pe Hristos. Nu în sensul de a renega și abandona propria personalitate, ci de a abandona afirmarea înșelătoare, pseudo-anatomia; a se lepăda de sine înseamnă a lua crucea și a-L urma, adică a fi gata întotdeauna să suferă alături de / cu celălalt". Sper că nu greșesc dacă afirm că ortodoxia propune și un drum: dinspre condiția omului intrat în istorie, ce a cunoscut așadar păcatul, până la comuniunea mereu perfectibilă întru Hristos. În mod firesc, omul resimte nevoia unei prezențe tutelare care de multe ori nu se așază nici peste figura tatălui fizic, nici peste psiholog, ci țintește mult mai sus! Edificatoare în acest sens rămân trimerile la paginile lui Dostoievski ori la întreg capitolul (eseu-articol) intitulat "Rabbi, ubi habitas?" Dar nu ne vom adresa întrebarea în felul acesta căci Iisus Hristos nu locuiește într-un spațiu fizic ci El este însuși *Locul*, destinația noastră ultimă, ținta ce nu trebuie ratată, „în care vom fi încorporați ca într-un trup mistic...". Dar în mod firesc, ținta presupune drumul ce trebuie parcurs, sacrificiul omului. E, mai apoi, drumul de la a fi păcătos, a fi bolnav la a fi în pocăință. Aflăm că "boala nu se rezumă la un conflict interior, generat de experiențe traumatiche refulate în subconștient, ci la deteriorarea puterilor sufletului până la întunecarea și chiar moartea minții, care nemaifiind în comuniune de iubire cu Dumnezeu se îmbolnăvește, generând la rândul ei stări bolnăvicioase ce se repercutează asupra sufletului". Acum intervine Biserica prin una din tainele sale, cea a Sfântului Maslu, taină a vindecării omului, a restaurării în întregum. Omul rămâne un pelerin între pământ și cer. Aici, cu prezență de spirit, Preasfinția Sa Ioachim Băcăuanul propune metafora GPS-ului. Asemenea unui GPS performant, credința în Iisus și cea care te salvează, e cea care te scoate la liman, îți aduce aminte în permanență care îți este ținta și actualizează în timp real calea cea mai scurtă. Dacă omul se abate din drum, se înțelege că singura atitudine potrivită e cea care vine pe linia Patericului: *de vei cădea, ridică-te pentru încă o dată, indiferent a câta oară se întâmplă aceasta, iar de pocăința va fi netrucată, atunci Hristos te rează pe calea cea bună*.

nezeu. Creștinismul se suprapune peste un nou testament, presupune o alianță mai presus de fire. Este misterul ce operează cu realități teandrice, având drept ultim scop procesul de Îndumnezeire a persoanei. Extrem de interesante la acest nivel rămân trimerile la alte religii, autorul arătând în mai multe rânduri că Hristoita nu e o cale alături de alte căi, ci mai presus de acestea. Religia creștină nu este una sincretică în sensul că ar fi preluat diferite elemente din hinduism, budism etc., ci vine cu o cu totul altă concepție asupra universului – în mijloc propunând Persoana: "Dacă ne întorcem în spațiul *Evangheliei*, ne regăsim într-o altă lume. Nu înaintea căutărilor pasionale, ci înaintea misterului. Prințul Siddhartha Gotama, viitorul Budă, a practicat 25 de ani efortul ascetic pentru a atinge înălțimea contemplației. Același efort intelectual, spiritual și psihosomatic este efectuat de yoghini, filosofi, asceți. Însă Iisus Hristos se deosebește de toți aceștia. El este perfect și desăvârșit în ființa Sa din eternitate, iar la «plinirea vremii» a coborât smerindu-Se, micșorându-Se, în El rămânând «toată plinătatea dumnezeirii» (cf. Col. 2, 9), cum spune Sf. Ap. Pavel". Un alt exemplu curge peste câteva pagini. Rugăciunea inimii marchează, desigur, o experiență mistică înaltă. Însă marii nevoitori ai ortodoxiei nu pot fi asemănați cu figuri din religiile asiatice – în formula isihastă numele lui Iisus Hristos este repetat neîncetat, totul fiind așadar ra-

REZERVOR DE TANDREȚE...

Calistrat COSTIN

La a cincina sa carte de versuri, GETA STAN PALADE impune cert o „voce” în lirica nu doar a matricei nemțene, dar și în aria filialelor

scriitoricești din întreaga Moldovă.

TESTAMENTUL PRIVIGHETORII – poemul titular – evocă acele delicate făpturi – privighetorile - inspirându-i poetei îndrăgostite de miracolele firii, un fel propriu al său de a vibra, de a fi romantică într-o lume de un realism agresiv: „*ca și când privighetorile și-ar scrie testamentul pe-o floare de măr: unica noastră pecete de domn*”.

Poeta...cu satul în glas („... *mă voi întoarce în satul natal brodat de luceferi...*”), autoarea LEACULUI PENTRU LEBEDE are cultul „bunilor” săi, ființa cu sumedenie de lucruri sfinte („*Îți scriu, Doamne, prima scrisoare de iubire*”; „*alege-mi, Doamne, cuvintele: cele rele să se spele/ cele bune să se-adune./ lăudându-te pe tine*”) în formulări memorabile, stihuri cu miez, încercate de înțelesuri emanând dintr-o pătrunzătoare viziune asupra rosturilor lumii, aici în bătaia tuturor vânturilor istoriei de ieri și de azi („*În veacul acesta corupt și pervers/ a început numărătoarea inversă*” /- / „*mările și oceanele nu prea mai au zile/ iar cerul s-a îngropat pentru totdeauna/ de viu în pustiu*”); sunt apoi de relevat unele înclinații spre conturarea unei filozofii a existenței nutrite de lecturi și obsesii proprii despre câte se petrec în veacul veacurilor!

Remarc în alte însemnări că versurile GETEI STAN PALADE sunt feminine prin excelență, atingând autentice momente de grație stilistică inspirate de zeul iubirii („*Doamne, mie teamă ca-ntr-o zi/ de dragoste voi pieri*”). Freamăt de umori pe cât de tainice pe atât de limpezi, natura întregă participă la bucuria de a fi și a se dăruia a personajului poetic animat de un pitoresc rezervor de tandrețe, iluminări lăuntrice, dar și de un consistent arsenal de tristețe și lacrimă. Ca și cărțile celelalte, și în TESTAMENTUL..., de o reală frăgezime sunt și arpeggiile folclorice intonate de poetă („*mlada romantică*”) parcă în pofida postmoderniștilor: „*Jelui m-aș și n-am cui/ de grija norocului/ și de dorul focului/ care-mi arde-n inimioară că nu te-am iubit de-o vară*” /- / „*popas de privighetori/ elogiind în zori singurătatea/ pe care-am petrecut-o în doi*”).

Nici din această nouă apariție nu lipsește partitura de angajament civic, spre lauda autoarei nemțene care se doarește explicit un om al cetății sale: „*Fiecare să-și aibă dreptul la bucată lui de cer / și pământ ce i-a fost dată încă de la naștere/ asemenea păcatului primordial*”.

Constantin BLĂNARU

Soldatele, mergi îndărăt *

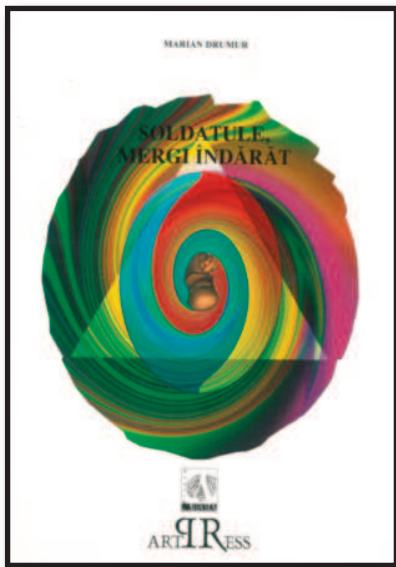
Sistemul românesc de difuzare a cărții, foarte deficitar, nu a favorizat cunoașterea largă a unui roman valoros și profund actual, **Soldatele, mergi îndărăt** (Ed. Augusta, Timișoara, 2004) al lui Marian Drumur. Trebuie încercată o reparație.

Soldatele... este o alegorie dramatică și tragică, prin semnificațiile transcendentale din prolog, ultimul capitol și epilog fiind optimistă. Autorul își consideră romanul "o alternativă la cotidian" ca orice creație artistică. Construcția epică, solidă spre impecabilă, este obișnuită prin structurarea în douăsprezece capitole cu titluri "traducând" conținuturile, în ele desfășurându-se mersul înainte în spațiu, dar neobișnuită prin întoarcerea în timp, acesta marcat cu lunile anului începând cu februarie și terminând cu martie trecut. Subiectul epicii este unicat. O divizie militară multinațională modernă primește o misiune de durată din nordul îndepărtat la sudul tropical cu scop neprecizat (prima încălcare), generând la mărșăluitori presupuneri și denumiri în consecință: expediție, război sau exercițiu de rezistență. Cititorul, captivat de insolit, găsește în **Soldatele...** un roman de aventuri și totodată expresia condiției umane universale. Stupoarea, coborâtă pînă la negradați, este generată de întâmpinarea pe traseu a unor "lumi" tot mai puțin civilizate, pînă la nivelul preistoriei, cu majoritatea lor armata putînd coopera, cu altele intrînd în conflict (în funcție de nivelul de conștientă, cutume etc. ale acestora), trebuind să le zdrobească pentru a înainta. Soldații cunosc locuri, rase, fizionomii, obiceiuri, ceremoniale, preocupări general-umane sau inedite și uimitoare, floră, faună, fenomene al naturii, monumente etc., toate atestări ale erudiției, îndeosebi ale formației științifice a scriitorului. Realitățile obiective și subiective fac ca, pe parcurs, de la 15.000 de militari, din care se disting 66, doar 12 să devină principale și 11 să ajungă la etapă finală a acțiunii. Cauzele redu-cerii sunt desprinse de un personaj în etapa a doua a acțiunii: după ruperea în două părți și după mai multe reorganizări, a slăbit coeziunea întregului, s-au risipit oameni lăsați independenți (de la grupuri la indivizi). Ceea ce i-a menținut împreună pe cei 11 – recunosc ei – sunt memoria, nevoia răzbunării pe mînătorii lor la prăpăd, aspirația la supraviețuire și rațiunea minime comunii. În a doua etapă a misiunii sporesc incertitudinea, iritarea, stîrnindu-le multora conștiința de sine, ducînd la discuții polemice urcînd în explicitări social-politice (dreptate, libertate, lupte colonizatoare ș.a.) din zonele purtătorilor lor. Perspicacii însă au dedus cu gravitate și revoltă stăpînită desfacerea întregului în *Dreapta* pe consider-

ente de superioritate biologică și Sfînga, menită a fi "carne de tun", dispariției. După acest act, *Sfînga*, rămasă să continue misiunea fără sens (se află că primul comandant, decedat, distrusese documentele), nu mai primește mesaje radiofonice de la prima formație, peregrinînd dezorientat pînă la primejdii de moarte.

Romanul are o perfectă simetrie datorită unui prolog și unui epilog, care cuprind cinstirea *Mormântului Soldatului Necunoscut*. Admirabile sunt răbdarea, acribia, pedanteria lexicală și, ca un corolar, elevația narativă în care se armonizează arborescența semnificațiilor multiple. M. Drumur se apropie de I.L. Caragiale din mărturisirea „*Simț enorm și văz monstruos*”. Scriitura îl arată obiectiv, cu o marcă pozitivistă.

Despre aspectele de artă literară se pot scrie numeroase pagini, însă trebuie să ne mărginim la cele privind miezurilor principale ale cărții. Multitudinea de concreteți și miraje înfîlnite ocazionează dese descrieri de peisaje, obiecte (palate, totemuri, podoabe), mulțimi omeneste, moduri de viață. O modalitate este, în **Soldatele...**, continuarea descrierii auctoriale prin notarea rimpsiiilor actanților, rezultatele fiind ca evantaiuri polisenzoriale /polidimensionale. Nenumărate sunt dovezile de acuitate în observarea militarilor, în surprinderea de ecouri ale interiorității lor (îndeosebi în etapa a doua), în

funcționarea receptorilor vizuali și auditivi din momente de acalmie (plantonul "auzi căinii lătrînd, în alternanță cu pulsațiile companiei, o magmă clocotind de vise"), ca și de simțire hipertrofiată (*la o zguduitură repetată, Ruiz "percepuse ca și cum un uriaș metallic se apropia, apoi păși peste el și trepidă mai departe"*). E regretabil că nu-i loc de citat și alte excrescențe descriptive specifice morții clinice, eșantioane umoristice "americănești". Spre finalul romanului se succed narațiuni retrospective cu conținut exoteric distilat intim în subtilități ezoterice de inițiată (un preot, caporalul Edin, purtătorul *Bibliei* cu el ș.a.). Ultimele zeci de pagini dau măsura unui talent remarcabil, dispus nu doar la irațional și fantastic secvențial (părelnicii, trăiri halucinatorii, terifiantă, dezolare), ci și la producerea unei procesualități a coagulării și dezagregării umane produse după atacul nevăzut al Dreptei. Ubart,

Halaf, Edin, Fusi, Bakel, Parsi, Polihen, Gudina, Cafid, Anaka, Toma, compresăți, complexați și surescitați, intrînd – așa presimt ei – într-o zonă de extremă a vieții, percep agregant fiorii cosmici, contemplă cerul șezînd în formă de roată cu numai unsprezece spițe, presemn – știm din mitologie – al unui sacrificiu necesar: "Ca pentru ei trîmbele încețoșate se orînduiră în spirale tot mai largi și desferecară un con cu vârful la cercul lor, deschizînd priveliștea de lacrimă a bolții cerești pe întinderea căreia apăreau, după o lege acunsă, grupuri de stele felurite – inerte sau eruptive, pulsante, aureolate (...) – și unele ce se risipeau în nebuloase, lăsînd păreri de scrieri sau chipuri", hălăduirea de păsări, pești, făpturi fantastice, alte animale simbolizante pozitiv, prin imaginea lor din imperiul ino-culat ca magic ei trecînd în atemporalitate, aspațialitate /suprerealitate. În ei se exercită o fascinantă desfășurare de influențe, conexiuni și metamorfoze, surprinse într-o excelență descriptivă la paginile 363-364, ca și altele de pe la 350 pînă la 371. Acestei interconectări de elemente se alătură și alte efecte percepționale deosebite: durerea sîrtecării de o explozie i-a determinat lui Toma presimțirea marelui salt; surzenia de după aceeași explozie, apăsarea pămîntului și liniștea l-au făcut pe Fusi să audă *Sunetul Primordial* ș.a. Printre transe și semne cataclismice, Gudina observă că cinstirea lor "Este un ceremonial de păcăleală" pentru a-i împăca spre reintegrare pe calea strămoșilor. (Nu-i loc pentru o secvență satirică la adresa artificialilor "cinstitori"). Într-o altă descriere a pămîntului efervescent și a nămolului (se știe, cu componenți minerali) se revelează deschiderea în ei a unui extrasenzorial dobîndit prin traumă și prin comunicări ale stafilor cunoscuților morți, într-o adevărată mediuimnie ei contopindu-se virtual erotic cu nubile spre perpetuare, izbăvire și transpersonal. E locul să ne referim și la ilustrația sinergică de pe coperta 1, creată de autorul însuși (un triunghi înăuntrul căruia este un fetus), intenționată ca mesaj al viitorului genuin. Ultima revelație din epilog – "Neîndoielnic, cea mai de seamă mărturie a fost a copilului căruia i se arătară îngerii; măcar că tatăl său se străduia să-i potolescă exaltarea și încerca să îi țină gura închisă, el repeta fără sfârșire că îi vede plutind, arătînd mereu spre pămînt" – îl confirmă. Totuși, ilustrația "acoperă" prin semnificații numai ortodoxia (privind triunghiul nu este consens teologic întru calitatea lui de simbol al trinității divine), nu și celelalte religii reprezentate; apoi consună ea cu legiferarea în 17 țări a căsătoriei homosexualilor?

Soldatele, mergi îndărăt este o carte gîndită matematic și cu pluralitate estetică; evoluează de la realism la suprarealism, ieșind subtil din incidența cu clasicul frescei armatei și narațiunii cu ritm de bolero, însă insuficient modulată după tensiunea ultimului capitol.

*Marian Drumur, **Soldatele, mergi îndărăt** (Ed. Augusta, Timișoara, 2004)

Cuprinderile și eleganța cronicarului Cornel Galben

Cunoscutul și generosul cronicar de carte literar-culturală *Cornel Galben* își continuă „jurnalul de lectură”, început acum câțiva ani cu **Lecturi aleatorii II** (Editura „Studion”, Bacău, 2013), radiografiînd vreo cincizeci de cărți semnate, în majoritate, de autori băcăuani, extinzîndu-se pe o varietate tematică și stilistică impresionantă. El începea acum douăzeci de ani fix (în 1993) cu o carte despre George Enescu și a continuat pînă a ajuns acum la vreo șaptesprezece - optsprezece cărți în formule diferite: *dicționare, evocări, eseuri, critică de întîmpinare, medalioane* ș.a.m.d. Informat, riguros și echilibrat, C.G. e atent mai ales la cărțile care au un sunet nou, atît în plan tematic, dar și care împing înainte un domeniu sau un capitol de cultură și spiritualitate. A rămas și cu deschiderile jurnalisticului, dar a căpătat și profunzimi noi.

Ce e drept, colegul nostru de publicații lasă cititorului plăcerea evaluării integrale a unei cărți, oferindu-i acestuia, în prealabil, repere tematice și de viziune. Face asta într-atît încît, după ce a citat motto-ul din G. Călinescu despre „critica defavorabilă”, îi descrie cu larghete cartea unui reporter ieșean despre „omul nou”, „literatura și spiritul revoluționar”, scrisă într-un „splendid” limbaj de lemn în 1989. Dar să vezi „ghinion”: pe pagina de vis à vis (p. 142) poți citi că Oleg Voronin are acum o avere cît datoria externă a Moldovei. Să fie *lapsus calami*. Nici coperta – o floare ce s-a desfăcut, parcă nu se potrivește la tematică.

Cărțile pe care le prezintă C.G. sunt, cum am spus, de o varietate tematică și stilistică aproape deconcertantă, ceea ce e un avantaj pentru cititor: interviuri (*Convorbirile Maestrului George Enescu*), dezbateri etice (*Printre picături despre criza de ideal...* – Ștefan Munteanu); enciclopedii (*Enciclopedia bibliologiei românești* – Gh. Buluță, Victor Predescu, Emil Vasilescu); dicționare literare (*Dicționarul scriitorilor și publiciștilor vrânceni* – Florin Muscalu); filocalie (*Darurile Filocaliei* – Ignatie Monahul); muzicologie (*Interpreți din România* – de Viorel Cozma); critică și istorie literară (*Profundul Bacovia* – de Dinu Flămînd); memorialistică literară (*Rotonda Plopilor aprinși* – de Valeriu Anania); monografii (*Certificatul de noblete* – de Victor Mitocaru); eseuri (*Agonia unei lumi absurde* – de Ion Fercu) și altele. Cărțile cele mai vii și mai temeinice, unele cu circulație largă, sunt ale lui Valeriu Anania, Valeriu Bărgău, Dinu Flămînd, Paleologu-Matta și Adrian Simeon.

Un sociolog și un istoric al literaturii ar trage concluzii realiste despre viața cărților în lumea de azi: distrugerea rețelelor de difuzare, tirajele aproape invizibile, dezinteresul multor editori pentru promovarea cărților. Diversificarea categoriilor de cititori este, de asemenea, un subiect fascinant, deși mulți comentatori apreciază că se citește tot mai puțin.

Dinamica diferitelor categorii de autori, de la un gen la altul și de la un domeniu în altă parte constituie iar o temă interesantă; ponderea diverselor genuri literare spune, de asemenea ceva, în tabloul literaturii contemporane. Este și ceea ce observă Valeriu Bărgău în cartea sa despre generația optzecistă.

Un fenomen editorial mai vechi se perpetuează și în epoca internetului. Apar în provincie cărți temeinice pe teme cardinale, fără ca presa culturală centrală să dea semnale, ca *Bicentenar Costache Negri* (1812-1912) de Corneliu Stoica, trăitor în Tg. Ocna. Altădată, pe băcăuanul nostru George Bacovia, unul din marii poeți ai limbii române, se pare că îl analizează mai inspirat, în concertul european al Poeziei, esești precum Svetlana Paleologu-Matta, ori Dinu Flămînd, români trăitori pe alte meridiane. Unii esești recurg la efecte stilistice rare: Petre Isache are o singură amantă, care e „de proximitate”.

Grigore CODRESCU

Rîdeți, dar să nu deschideți gura...

Mihai BUZNEA

Să fim sobri, ne-ndeamnă un renumit umorist francez servindu-ne un snop stufos de tablete de rîs aseasonate cu aparente de sobrietate ce nu fac altceva decît să crească exponențial apetitul cititorului. Să fim sobri, tovarăși, ne îndemnăm și călugării lui Marx, activiștii, humorul e o racilă

capitalistă ce ne poate face de tot rîsul. Ori oferindu-ne nenumărate prilejuri de umor involuntar ce ne făcea să rîdem cu gurile pînă la urechi. Cu toate că instituiseră și o regulă plină de tot rîsul, de umor grotesc: dacă tot rîdeți, faceți-o cu gura închisă. Mentalul colectiv din *iepoa de aur* a reținut nenumărate perle, dintre care vă servim cîteva de sorginte băcăuană:

AUTOCRITICĂ. Zi de august canicular, cu temperaturi ucigătoare. Lume multă pe stradă, un fel de promenadă în dreptul c.e.c.-ului băcăuan. Un măturător de la salubritate, șmecheraș cu misiune specială pe post de ciripitor, scarpină de zor asfaltul cu măturoidul lui de nuiele stîrnind nori groși de praf. Ivit de nu se știe unde, un grangur de la județ se oprește, privește și-l abordează pe omul muncii: *ascultă, tovarășu, dumitale nu știi că nu ziua, ci noaptea se face curățenia orașului?* Replica vine, promptă, de la omul străzii: *ce-i, dom-le, ce nu-ți convine? Trimite-mă la munca de jos...*

NEAOS, PE ȘLEAU. Ședință de comitet de partid într-o comună băcăuană, unde primărița e o arzoaică cu forme apetisante, provocatoare, ornate cu o pereche de balcoane ce stîrnesc dorinți și pasiuni în totală contradicție nu doar cu morala comunistă, ci și cu una din cele zece porunci creștine. „Membrii”, nemulțumiți de sarcini și de critici, o cam încorsetează pe șefă. Care nu se lasă încălecată și-și pune turma la punct cu o replică antologică: *ia mai tăceți din gură, că cînd vine primul-secretar pe mine mă regulează (de fapt, o spune de-a dreptul, pe românește), nu pe voi.*

POLITEȚURI CU ȘTAIF. Isteț și foc de simpatic și de miștocar, secretarul cu propaganda de la județ depășește adeseori canoanele sobrietății funcției prin ieșiri spontane pline de umor. Unul dintre gesturile lui intrate în legendă fiind acela de a simula lovitură cu piciorul la partea dorsală a invitaților, pe care le însoțea cu o invitație amabilă: *mai poftiți pe la noi...* La bufet își comanda întotdeauna cafeaua cu confort sporit (expresie patentată): juma-juma cafea-coniac. Într-una dintre dimineți, urcînd scările spre biroul său îl abordează pe șeful de la *secu-ture*, care îl aștepta să-i dea raportul: *ce-i bă, generale, iar s-a mai căcat vreo muscă?*

SĂ NU-MI SPUI VORBE MARI! Mare adunare populară, mare, cu sute de participanți într-o comună cu locuitori cam greu de dat pe brazdă. Vorbitorul face spume la gură în timp ce prezintă mărețele realizări și perspectivele luminoase care îi așteaptă pe români. Ștergîndu-se pe frunte de atîta efort de inteligență, îl interpelează pe un țaran care îl privea cu insistență și cu gura căscată: *ei, bade, ce părere ai!* Răspunsul vine prompt și dezarmant: *propagandă!...*

OPTIMIZARE. Obsesia cu productivitatea, ce le strică zilele și nopțile guvernanților noștri, dîndu-le stres și migrene, e-o boală veche, netratabilă, dar plină de virtuți patriotice. De ea, sufereau și tovarășii de pînă în '89. Angajați cu toate forțele pe frontul eradicării maladiei, trasat de partid, un grup de inițiativă poposește într-un ceapeu, unde cositul de vară risca să se-ntindă pînă spre-nceputul iernii. Studiind atent problema, vin cu soluția: *coasa cu două lame, o greblă legată de brîu care să strîngă automat finul și o lampă de minier pe frunte spre a putea lucra și noaptea. Productivitate crescută de patru ori. Sarcină îndeplinită.*

PROPTILE PENTRU MUNȚI. Ploaia excesivă, furtuna, aluviunile masive și alunecările de teren au făcut ravagii printre parcurile de sonde petroliere din zona montană mărginită de valea Troțușului. Trimisă de la Centru să vadă, să sancționeze și să ia măsuri, tovarășa cu coc membră a cpex își exprimă indignarea proletară muștruluiindu-i pe specialiștii și sătenii mobilizați în fața ei: *cum de-ați lăsat să se-ntimple așa ceva, de ce n-ați consolidat versanții cu ceva proptele, că lemn aveți din belșug!*

Romulus Dan BUSNEA

DUHUL RĂUTĂȚII PUNE LA GREA ÎNCERCARE SUFLETUL ȘI SPIRITUL ROMÂNESC (1)

Gânduri și fapte spre revizuire:
În urma „revoluției socialiste” din decembrie 1989 (după unii considerată o „lovitură”, termenul asociind lovitura de stat cu revolta populară dirijată), prima grijă a multora dintre români a fost să se îmbogățească rapid, să se afle în frunte, indiferent prin ce mijloace și pe ce căi. Și nebunia, continuă și astăzi...

Înainte de toate, aș dori să reflectați un pic asupra unui aspect pe care nu-l prea luăm în seamă, sau mai bine spus, pe care îl ocolim deseori, cu indiferență, cu ignoranță: dărza rezistență și nesupunerea românilor care au luptat pentru idealul național al înaintașilor, împotriva tiraniei comuniste, sau a oricărei alte forme de aspirare, de batjocură, de siluire fizică și psihică, oameni ale căror suferințe și umilințe au depășit orice cotă a înimaginabilului.

Mă întreb și vă întreb: oare cât am putea rezista, noi, cei de astăzi, dacă am fi nevoiți să trecem prin infernul închisorilor comuniste, așa cum au pățit cei peste 2 milioane de români în cele 200 de închisori și lagăre din România și fosta U.R.S.S. în timpul regimului comunist, dintre care 800.000 au murit în iadul temnițelor?

Din păcate, suntem supuși unui bombardament mediatic precum și unor manipulări grosolane dirijate cu dibăcie de cei care sunt în stare să-și vîndă sufletul, credința și semenii, pentru doi galbeni și un fotoliu cald și care să le ofere confort și siguranță pentru tot restul vieții...

Se întâmplă prea multe lucruri grave, menite a ne face să uităm trecutul, valorile și pe toți cei care s-au jertfit pentru binele nostru, pentru prosperitatea acestei țări atît de încercată de vicisitudinile istoriei...

Totul este dirijat și bine pus la punct: comunicarea personală a fost înlocuită cu cea virtuală (de aici și soiul acesta de indiferență, de lehamite care ne cuprinde), în așa fel încât să nu găsim elemente comune cu alții atunci când ne afirmăm propriile opinii; impunerea unui program de alienare mintală, unul dintre efectele produse – după cum bine remarca un istoric -, fiind și acela că „individul este anulat ca element de autenticitate și înglobat organic în structura statului, școala, manualele, literatura, televiziunea, artele vizuale, constituindu-se în agenți ai nivelării ideologice și comportamentale” și că, „statul reflectă gradul de autoritarism de care suferă societatea românească, o mare parte a membrilor săi fiind incapabilă să gîndească în afara unor limite impuse direct sau indirect de un șef sau de „Marele Șef” care este Statul”.

Astfel se explică de ce încă mai există post-comuniști, detractori și delatori, demagogi și oponenți fără de opinie aserviți clientelei politice sau intereselor de grup, mistificatori ai adevărului istoric, persoane fără demnitate, care pentru a-și menține sau consolida o anumită poziție socială sunt în stare de compromisuri rușinoase, de fapte reprobabile. În schimb, dacă unii dintre noi se declară adepți, militanți ai credinței în Hristos și în ideea națională, sunt repede

defăimați și catalogați drept naționaliști extremiști, legionari, fără ca cineva să încerce măcar să pătrundă în profunzimea unei gândiri curate, nealterate de o lume tot mai supusă secularizării, uniformizării, globalizării; iar dacă astfel de idei se propagă la scară mai mare, atunci se iau măsuri coercitive, de ștergere, de anulare a tot ceea ce înseamnă și reprezintă valorile, reperatele, pentru o societate aflată într-un accelerat declin ideologic și spiritual.

Și atunci, pare firească întrebarea care se leagă de cele de mai sus, precum și de evenimentul ce a avut loc în luna februarie la Târgu-Ocna, prilejuit de comemorarea lui Valeriu Gafencu: merita condamnată și pătată memoria unui erou martir și implicat a majorității luptătorilor anticomuniști care au sfârșit în lagărele și temnițele comuniste prin rușinoasa retragere a titlului de „Cetățean de Onoare al orașului Târgu-Ocna” acordată post-mortem lui Valeriu Gafencu?

Prin echidistanța mea, neumbrită de vreun favoritism de partid sau de vreunul material, pot

să afirm în cunoștință de cauză, prelevând de toate dovezile puse la dispoziție, că toată această mârșăvie nu este altceva decît o înscenare, o încercare repetată de a lovi în credința și idealurile de libertate, unitate și de dreptate socială ale românilor, printre care mai bîntuie și astăzi, fantomele trecutului...

Îmi este greu să revin asupra dezbaterilor și controverselor legate de acest subiect, întrucît el a fost lămurit prin mărturiile și dovezile prezentate de adevărați jurnaliști de investigații, publiciști, foști deținuți politici, preoți, oameni de cultură, încât ar fi nevoie de sute de pagini pentru o demonstrație de altfel, fără echivoc.

Mi-e rușine pentru semenii mei, pentru cei care la îndemnul superiorilor pe linie de partid, susținători feroci ai proaspetei ideologii democratice (cea cu „față umană”, care a înlocuit-o cu prea mici diferențe, sau aproape deloc pe cea comunistă), fără a pune în balanță în vreun fel meritele acestui adevărat sfânt al închisorilor, l-au condamnat pentru a doua oară, pentru a mai suferi încă o dată, cel puțin prin cei cărora l-a lăsat ca însemn veșnic demnitatea, cinstea, credința, generozitatea și iubirea de semenii și de Dumnezeu.

Dacă pentru așa ceva, eroul martir al luptei anticomuniste fie că el s-a numit Valeriu Gafencu, Ioan Ianolide, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Mircea Vulcănescu, părintele Gherasim Ișcu, Ion Gavrilă Ogoranu, părintele Bartolomeu Anania, Elisabeta Rizea, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, pastorul Richard Wurmbbrand, părintele Justin Pârveu, părintele Ilie Lăcătușu și mulți alții, trebuie să pătimească și prin cei care le urmează, atunci

afirm cu mîna pe inimă, tare și răspicat: mi-e rușine că sunt român!; e la fel de rușinos și pentru autoritățile locale din Târgu-Ocna, care, cu sprijinul unui deputat sau senator al coaliției aflate la putere au dat curs presiunilor Institutului Național pentru Studiul Holocaustului în România „Ellie Wiesel” (INSHR-EW), de a retrage în mod abuziv și în totală neconcordanță cu adevărul istoric, cetățenia de onoare conferită post-mortem deținutului politic Valeriu Gafencu, titlu acordat printr-o hotărâre a Consiliului Local Târgu-Ocna ce datează din 10 februarie 2009; rușinoasă este și atitudinea sinodalilor din B.O.R., care nu recunosc nici în ceasul de față sfințenia prin jertfa și demnitatea pătimirii în numele credinței și idealurilor neamului românesc a „sfinților închisorilor”, în timp ce Biserica Ortodoxă Rusă a canonizat peste 1.000 de martiri ai lagărelor bolșevice, iar Biserica Catolică din România a canonizat un alt martir român, monseniorul Vladimir Ghika, cel „ucis din ură față de credință”, la 16 mai 1954.

Referitor la acest din urmă și trist aspect, regretatul părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa, un alt erou martir al luptei anticomuniste din România spunea: „Oare cînd va ieși Patriarhia Română de sub servitutea statului laic demonizat, orientat spre o Europă Unită plină de duhul anticristului și va canoniza martirii neamului românesc și ai Bisericii? Biserica Rusă a făcut martiri din toți cei care au fost uciși în închisori, chiar dacă au dus o luptă politică, fiindcă toți au luptat împotriva imperiului satanic comunist. Iar la noi, sfinții sunt renegeți de Biserică din motive politice și din lașitate duhovnicească. Nu a auzit Sfântul Sinod românesc despre puterea crucii: *Și a făcut din pescari Apostoli și din păgâni mucenici!* Nu a auzit că pocăința și curățirea lăuntrică sunt cea mai sigură poartă de intrare în rai? Nu au auzit că bunul trai este dușmanul lui Hristos în inima ierarhilor, care sacrifică sfinții din închisori în cel mai oribil abator: al uciderii spirituale. Dar dincolo de orbire și dincolo de lașitate, sfinții din închisori veghează peste Biserica Română, peste sinodali prinși în plasa sclaviei statului ateu și peste neamul românesc, mai reali decît toate treptele ierarhice care neagă sfințenia celor morți în închisori, chiar și peste diocesele în care, prin dispozițiile ierarhului locului, liturghia devine o anexă la pregătirea clerului pentru intrarea în basilica satanei, Uniunea Europeană. Valeriu Gafencu a avut pînă în clipa morții conștiința vie și sfință că el moare pentru Hristos: *În primul rînd, gîndul și sufletul meu se închină Domnului. Mulțumesc că am ajuns aici. Merg la El. Sunt fericit că mor pentru Hristos!* El, nu numai că a avut conștiința morții sale martirice, dar Dumnezeu i-a dat și cunoașterea deplină a mergerii la Iisus, în clipa morții. Să ne cutremurăm toți!”. (Va urma)

P.S. (Sursa: „ROST online.ro”, „Roncea.net”, „Război întru Cuvânt”, fotocopiile documente originale postate pe site-ul „Ziaristi Online”, cu sprijinul Asociației „Civic Media”, căreia CNSAS i-a pus la dispoziție pentru studiu dosarele lui Valeriu Gafencu)

GEORGE ȘOVU – TE ROG, FĂT-FRUMOS!...

Dumitru TĂTARU

La începutul unei noi frânturi de veșnicie (ziua de 30 ianuarie, 2014), GEORGE ȘOVU a împlinit 83 de ani!...

Personalitate distinctă a învățământului, presei, literaturii și cinematografului din țara noastră, ca și

din străinătate, acest OM – deosebit prin toate ale sale: înfățișare, eleganță de suflet, vorbă și gesturi, competență în toate faptele vieții, dăruire, fără limite, pentru creșterea și formarea a generații de copii, adolescenți și tineri, ca și pentru îndrumarea dascălilor acestora, spirit, cumpănit, de dreptate în toate împrejurările și hotărârile ce le-au însoțit etc. ..., s-a bucurat, la rândul său, de prețuirea și recunoștința a milioane de alte suflete și minți, care au mărturisit, în nenumărate forme, că au crescut, ori și-au găsit poteca cea mai potrivită și cu ajutorul cărților și filmelor sale...

După absolvirea Facultății de Limba și Literatura Română, a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, din Iași, ca șef de promoție, cu Diplomă de Merit, **George Șovu** a fost ziarist, cu sarcini de conducere în *Redacția de ȘTIRI INTERNE* a Agenției Române de Presă – AGERPRES, profesor de limba română la două importante licee din Capitală: „Dante Alighieri” și Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” (la primul dintre acestea îndeplinind și funcția de director), inspector de specialitate, timp de 17 ani, la Inspectoratul Școlar al Municipiului București, consilier în Ministerul Educației și Învățământului (neplătit), membru în Biroul Consiliului de conducere al Societății de Științe Filologice din România și în Consiliul profesoral al Facultății de Litere a Universității din București etc. ...

A scris și publicat peste 2 500 de articole, reportaje, pamflete, studii; a prezentat, timp de 25 de ani, sute de emisiuni la Televiziunea Română și la Postul Național de RADIO; a scris scenariile pentru șase filme artistice de lung metraj, care s-au constituit în memorabilul ciclu al LICEENILOR, cu succes fără precedent în cinematografia românească.

A scris, de asemenea și a publicat peste 50 (cincizeci) de cărți – dintre care 34 de literatură – (27 de romane și 7 volume de povestiri), ca și manuale școlare, cărți destinate pregătirii elevilor și cadrelor didactice pentru diferite examene; a întocmit antologii și culegeri de texte literare ș. a...

GEORGE ȘOVU este, de zeci de ani (din 1980), membru titular al Uniunii Scriitorilor și, din 1986, al Uniunii Cineaștilor din România...

Ultimul volum de literatură, apărut de curând, sub auspiciile Editurii „RAWEX COMS”, din București, este intitulat **TE ROG, FĂT-FRUMOS!...** și cuprinde 50 de povestiri, selectate din cărțile publicate de-a lungul vieții. **GEORGE ȘOVU** se întoarce, cu aceste povești de viață – cu totul și cu totul impresionante, unele de-a dreptul dramatice, la un adevărat peisaj de suflet, de zâmbet și de lacrimă, desenat cu inima și cu gândul, mângâiate de speranța că, cine știe, mâine, LUMEA va fi, poate, mai bună!...

Poezia, înlăcrimată, a acestor întoarceri, vibrează în fiecare pagină, aproape că în fiecare propoziție sau frază!...

la, ascultați: „De câte ori mă întorc acasă, în satul de lângă munți, în care m-am născut, aud crescând în mine șoaptele unor pași, ale unor vieți, ale unui TIMP!... Înfloresc, din tristețea apăsătoarelor uitări, chipuri dragi, se rup zăgazuri ale tăcerilor bătrâne, se zbate nerăbdarea de-a asculta, din nou, ce mai spune Pământul, rămas orfan de luminile ochilor mei, pierdute pe alte meleaguri...”

Mă apropii de poarta casei... O deschid... „Ce mai faci, măi băiete? Îmi șoptește prima palmă de pământ, pe care o ating cu talpa, dorind, parcă, dintr-odată, să îngenunchez și s-o mângâi... N-ai mai călcat pe aici de-atâta timp!...”

Glăsuț, care era al MAMEI și pe care îl recunosc, își stinge apoi ecurile, ce sosiseră până în inima mea, rostogolindu-se dinspre bisericuța de pe dealul, spre care privesc lacom, lăcrimând!...

(De câte ori..., din vol. **Martor incomod**)
Mărturia unui copil, care face cunoștință cu lumea satului în care s-a născut tatăl său, lume ce se decantează întreagă în chipul bunicii și în gesturile ei, este mai mult decât pilduitoare!...

... „Măinile mele s-au întâlnit atunci, curioase – auzim gândul băiatului – școlar, prieten priceput al îmbinării, frumoase, a cuvintelor – cu obrazul ca fața, bătrână, a trunchiurilor de copaci și, cu fiecare pas și sărutare a degetelor mici – semănând cu niște, «bețișoare de carne pufoasă», cum avea să-mi spună, mai târziu, bunica, înțelegeam că fac legământ și plecaciune în fața unei lumi, care pulsa și în sângele meu...”

Când mi-a dat drumul din brațe, am început să calc rar și apăsat, simțind sub tălpi fiecare fir de iarbă răsucindu-se și întrebându-mă câte și mai câte...

Ascultam, cu sufletul mărit, întrebările și chibzuim răspunsuri pe măsură, dar, dincolo de acest **DIALOG TAINIC**, o pace se cuibărea în ființa mea, o pace care avea mirosul, și căldura, și puterea pământului bun, miresmele, îmbătătoare, ale florilor, zvâcnirile și neliniștile boabelor de grâu, zâmbetele, rotunde și colorate ale cireșelor – aici, coapte mai târziu, și ale merelor și prunelor, ce-și adunau, grăbite, minunile de gust, de parfum și tărie, o pace conectată la durata de vece și la măreția, foșnitoare și sensibilă, a pădurilor de stejar și de fag, la curgerea, fără de sfârșit, a râului, ce murmură, în apropiere și la lumina, dătătoare de viață, a **SFÂNTULUI SOARE!**... (**Dialog tainic**, din vol. **Liliac alb în ianuarie**).

Convingerea mea este că cine va ajunge să citească această carte se va bucura, sincer, de frumusețea CUVĂNTULUI și, de cele mai multe ori, de rara cununie a vorbelor, care pun într-o lumină, ce nu-și va închide pleoapele ușor, fragmente de viață, cu falfăiri tandre, ori cu sfâșieri înlăcrimate, cu fiecare frază și pagină!...

Menționând doar câteva titluri, aș îndemna cititorul să se oprească, neapărat, printre altele, la: **TE ROG, FĂT-FRUMOS, Tandrețe, La porțile**

ladului, Seminte și flăcări, Flori pentru mama, Neșea directorul, Colindă de Crăciun, FĂT FRUMOS din cireșul de rubin, Îți mulțumesc, mamă, Rugăciunea unui Inger, Acolo unde înfloresc castanii, Jarul din palmă, Aici pământul plânge, Liliac alb în ianuarie, Școala n-o vom uita niciodată!...

„ȘI CARTEA?... CARTEA, de unde s-o ia?... aud, parcă, vocea, înfiorată de tristețe, a autorului... Că, în locul celor 150.000 de exemplare, în care ar fi putut să apară altădată (cu vreo 25 de ani în urmă) și al mașinii (pe care aș fi putut s-o cumpăr pe banii primiți de la editură), acum am plătit, din buzunar, sума pensiei mele pe trei luni de zile, ca să scot 200 (două sute, atât!) de exemplare, oferite, mai apoi, în mod gratuit, cu semnătură!...”

Vorbele sufletului meu se pierd astfel în vântul, otrăvit, al nepăsării lumii în care am ajuns să trăim!... Poate că ele vor mai ajunge sub niște ochi, ce vor cerceta, cine știe când, un colț de raft, dacă nu chiar un raft întreg, rezervat cărților lui **GEORGE ȘOVU**, în mari biblioteci ca cele aparținând Academiei Române, Bibliotecii Naționale, Muzeului Literaturii, Universității București, Bibliotecii Centrale Pedagogice ori bibliotecii Colegiului Național Pedagogic „Carol I”, din Câmpulung-Muscel, al cărui elev am fost și eu sau unor cetăți mai mici de cărți din școlile locului în care m-am născut...

Să trăim cu SPERANȚA, până ce pleoapele vieții vor închide și peste această scânteie!...”

...Trist și eu, n-am putut decât să ridic din umeri și să sper... într-o lume mai bună!...

(Continuare din pag. 5)

LEGAL, DECI... MORAL?

„Mai mult, este „moral” ca același înalt funcționar, posesor a mai multe case, terenuri și conturi în bănci (conform declarației de avere pozate de TVR și alte antene), să încaseze concomitent salariu și de la Camera deputaților, și de la minister, și pensie? În numele cărei „morale” funcționarii numiți politic au mai multe drepturi decât „muritorii de rând”? Cât de „morală” este „legea fundamentală”, dacă permite aceluiași individ „politic” să ocupe fotolii și în puterea legislativă, și în puterea executivă, deși se face caz, cel puțin teoretic, de principiul democratic al separației puterilor în stat? Este clar că autorii Constituției au acționat conform unui „mental” consolidat în anii de început ai puterii comuniste, „documentat” și de filmul (dacă nu mă înșel) Alo! ați greșit numărul!: există un episod în care neuitatul actor Vasiliu-Birlic își pune pe cap, după caz, două șepci: pe una scrie „portar”, pe cealaltă scrie „administrator”. Politicienii neo-comuniști nu doar cumulează funcții ce contravin unui principiu constituțional (ei fac legea și tot ei o aplică, sau: și arbitru, și jucător!), dar au, în plus, și privilegiul da a-și rotunji câștigurile cu „indemnizații de ședință”, ca membri în consiliile de administrație ale companiilor de stat. Sunt abonați „legal” (dar cât de „moral”?) la bugetul atât de sărac al țării, din care tot ei votează alocările cele mai mici din Europa pentru sănătate, educație, protecție socială etc.

Este normal să ne întrebăm de ce ne confruntăm

cu asemenea situații revoltătoare. Evident, răul are rădăcini mai vechi. Provinciile istorice ale actualei României au cunoscut practicile birocratice imperiale (turcească, austriacă și rusească) ale unor administrații bazate pe jaf, pe discriminare socială și corupție. Se pare că majoritatea cetățenilor consideră normal ca pe taxele și impozitele plătite de ei să paraziteze o caracatiță financiară ce consumă enorm, pe funcție și nu pe muncă cuantificabilă. Alegătorii urmăresc la televizor bălciul „politic” cotidian, pe care apoi îl dezvoltă în familie și între prieteni, fără a ști (sau a dori să știe!) că există țări (de ex., Suedia) unde funcția de reprezentare a intereselor comunității este o datorie obștească; deputatul se întâlnește cu alegătorii în locuri publice, nu în costisitoare birouri private; el nu are șofer personal, nici „sume forfetare” și multe alte privilegii. Nivelul scăzut de cultură politică îi face pe mulți să creadă că persoanele care se pricep să învârtă vorbe la televizor sau la tribună chiar își merită salariile plătite de masa contribuabililor. Gândul neputinței, descurajarea și resemnarea macină fibra națiunii și o transformă în doine de jale, „zise” în public sau între cei apropiați. Din păcate, „românul s-a născut poet” (V. Alecsandri) și mai are de parcurs o bună bucată de drum până va deveni cetățean, conștient de puterea lui de a interveni activ pentru eradicarea răului din țară. Dar, slavă Domnului! nu toți românii sunt poeți...

CÂNTAREA ...

(Continuare din pag. 4)

Abia atunci vom putea rosti: „Acum i-atâta Pace, / e-atâta Liniște stăpână pe abisurile de lumină, / I-atâta Dragoste senină, / Și-atâta Bucurie zace / În Cunoștința Ta, – ca'n mine / Roiesc potopuri de albine / Psalmodiază primăvara prin înfloratele coclauri / Și cântă paseri și izvoare și miriadele de gauri, – / Își joacă stelele lumina / Și-a înflorit ca'n Mai grădina / Fermecătoarelor și veșnic atrăgătoare gânduri noi / Ce zboară'n juru-mi în cascade strălucitoare ca un roi / Ce se îndreaptă înspre Tine, / În Tine să se odihnească, – / Și-a început în bietu-mi suflet sdrobit de valuri să trăiască / Acum, – când locuiești în mine...” (**Psalm 9**). Sunt întrebări și răspunsuri scormonitoare – înspre lumină, într-o cunoaștere și

smerenie: „Eu sunt o îmbinare trecătoare / De suflet și de gând, de lut și soare. / O'ncrucisare de puteri necunoscute / Fărămă din Puterile absolute...” (**Psalm 16**), pe care neîndoios, le căutăm, îndrăznim a crede, împreună cu psalmistul C. R. Crișan.

Prima ediție a **Psalmilor** (1928) s-a bucurat de aprecieri mângâietoare pentru tânărul preot și învățător (de doar 26 de ani), prin mesaje generose formulate de arhimandrit Iulian Scriban, D. I. Cucu, N. Munteanu, Mircea Eliade, I. Gr. Opreșan, Perpessiciu, Al. Pogonat, D. Atudorei etc. Timpul s-a așternut, în tăcere și mult zbcucium. Manuscrisele-și cer, acum, dreptul înspre lumina tiparului. Avem convingerea, că un efort conjugat al iubitorilor de cultură băcăuani, ar putea realiza un gest recuperator – prin editarea variantei „22” a **Cântării mântuirii mele**, existente în *Arhiva DJAN* din Bacău.

IOAN BURLACU
văzut de DRAGOȘ BURLACUCARMEN MIHALACHE POPA
văzută de IOAN BURLACU

Virgil MOCANU

PROFILUL OPTIM AL CANDIDATULUI LA PREȘEDINȚIE

„Un temperament liber, stăpân pe sine și pe acțiunile sale, nu cu porniri josnice și iubitor de nimicuri, nu semeț și uitându-se numai de sus, unul ca acesta captivează pe oricine.”

John Locke

Pe parcursul istoriei, de la ceata primară până la formațiunile sociale moderne - popoare și națiuni - funcția supremă în conducerea comunităților respective s-a moștenit, atribuit sau cucerit fie prin forță, fie pe căi democratice. În cele mai multe cazuri, factorii hotărâtori, elementele care au contat cel mai mult, au fost însușirile personale ale indivizilor, cunoștințele, aptitudinile și calitățile lor psiho-morale pozitive. Ulterior, în timpul actului de guvernare, aceleași dispoziții personale au devenit principalele pârghii ale înălțării lor și ale propășirii neamurilor pe care le-au condus. Analiza post factum a celor mai strălucite perioade din istoria țării noastre, dar nu numai, arată că acestea s-au datorat, în primul rând, calităților personale pozitive ale conducătorilor din perioadele respective. Unele dintre aceste virtuți, prin intensitatea și dominanța lor, și-au pus pecetea pe întreaga personalitate a liderilor respectivi, antrenându-le întregul fel de a fi în sensul valorii lor morale. Acesta este de fapt mecanismul psihologic prin care s-au construit și atribuit calificativele laudative de „cel Mare”, „cel Viteaz”, „cel Bun”, „cel Leal”, „cel Onest” etc.

Astăzi, separația puterilor în stat și restrângerea progresivă-cu unele excepții -a funcțiilor executive atribuite Președintelui, au condus la diminuarea rolului acestuia, cât și a importanței însușirilor personale ale celor care candidează la demnitatea în cauză. Nu este însă și cazul României, întrucât forma sa de guvernământ - republică semi-prezidențială - permite Președintelui să joace alături de șeful Executivului un rol activ în administrația țării. Dacă ținem cont și de faptul că Parlamentul actual a eșuat în încercările sale de a-i limita puterile, avem toate motivele să credem că partidele vor acorda în continuare atenție sporită criteriilor de selecție a candidaților, cu deosebire, celor referitoare la cunoștințele, competențele și calitățile morale ale acestora. În cazul profesiilor și funcțiilor de mai mică anvergură, selecția candidaților pentru posturile vacante se face în funcție de exigențele specifice în monografiile profesionale respective. Prin analogie, putem încerca acest lucru și în cazul Președintelui, deși nu cred să fi monografiat cineva în mod clasic „meseria” de Președinte. Putem deduce însă „fișa postului” respectiv din caracteristicile statului român - stat de drept, democratic și social, organizat pe principii separației puterilor în stat - din particularitățile formei noastre de guvernământ, dar

mai ales din atribuțiile conferite Președintelui de Constituția actuală: mediator între puterile statului, între stat și societate, reprezentant al statului și garant al independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării, comandant al forțelor armate, monitor al funcționării autorităților publice etc.

În acord cu îndatoririle semnalate mai sus, candidatul optim la Președinție ar trebui să se caracterizeze prin sănătate fizică și mentală, rezistență la solicitările psihonervoase de durată, prin tendința de a munci ordonat și cu aplecare către activitățile social-politice. Demnitatea la care aspiră presupune, totodată, încredere în forțele și capacitățile proprii, energie și perseverență în urmărirea țelurilor propuse, precum și puterea de a-și stăpâni în mod conștient emotivitatea, pornirile spontane și orice impulsuri care l-ar putea abate de la îndatoririle sale principale. Numeroasele raporturi pe care șeful statului este obligat să le întrețină cu oameni și instituții dinăuntru și dinafară, obligațiile de reprezentare ce-i revin, solicită, de asemenea, certe abilități de comunicare, sociabilitate și civilitate. În aceeași măsură, normalitatea relațiilor respective va fi condiționată de constanța sentimentelor și convingerilor sale, de fidelitatea față de cuvântul dat, față de promisiunile făcute și angajamentele luate. Obligația constituțională de mediator între instituțiile statului necesită, în același timp, înclinația naturală către soluționarea amiabilă a diferendelor și neutralitate afectivă față de părțile în dezacord. Pe lângă trăsăturile de caracter amintite, multitudinea și diversitatea îndatoririlor Președintelui necesită și facultăți intelectuale supramedii concretizate în profunzimea și eficacitatea gândirii, în conduite operative și adecvate la realități, precum și într-un grad sporit de adaptabilitate la situații noi de muncă și de viață.

În rezumat, avem nevoie de un Președinte al tuturor românilor, de un ins pentru care demnitatea, respectul față de oameni și dragostea față de țară să reprezinte, cu adevărat, principii de viață și de relaționare cu semenii, de un om integru și curajos, care să inspire conștientă și siguranță, optimism și încredere într-un viitor mai bun.

P.S. Calea cea mai sigură de a proba măsura în care candidații la alegerile prezidențiale, au sau nu au însușirile sus-amintite, o constituie analiza datelor biografice ale acestora, realizările lor de orice fel, concomitent cu trebuințele, interesele și intențiile care i-au instigat și călăuzit în mod constant în obținerea acestora. Datele biografice sunt importante, nu numai pentru valoarea lor de cunoaștere psihologică, ci și pentru capacitatea lor prognostică cu privire la conduitele profesionale și sociale viitoare ale indivizilor. Cum spun psihologii „cea mai sigură prevedere a performanțelor viitoare o constituie performanțele anterioare”.

Cornel GALBEN

Aniversări-comemorări: Gheorghe Pătrar

N. 5 martie 1939, în satul Nicșani, județul Botoșani - m. 3 martie

2004, la Bacău. Profesor, bibliotecar, redactor, publicist, istoric literar, activist cultural. Este fiul țăranilor Emilia (n. Popovici) și Costache Pătrar. A copilărit în satul natal, începându-și studiile la Școala Nicșani, unde a absolvit cursurile primare și gimnaziale. A devenit apoi elevul Liceului „August Treboniu Laurean” din Botoșani, iar între anii 1959-1963 s-a numărat printre studenții Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, obținând licența în specialitatea limba și literatura română. Timp de doi ani a fost profesor de limba română la școlile Leorda, din fosta regiune Bacău, și Ipotești, aproape de zona de baștină. În 1965 devine bibliotecar-metodist la Biblioteca Regională Bacău (actuala Bibliotecă Județeană „Costache Sturdza”), unde face primele cercetări ale presei locale, debutând ca publicist în paginile ziarului *Steagul roșu* (1965), iar ca poet, în același an, în coloanele revistei *Ateneu*. Fascinat de gazetărie, în 1970 trece cu arme și bagaje în redacția cotidianului băcăuan, ocupându-se de problemele culturale, dar nu rezistă decât trei ani, dându-și demisia în urma ingerințelor cenzurii comuniste, care îi elimina sistematic articolele din pagina de cultură. După două săptămâni de șomaj voluntar, a fost chemat să retracteze cele declarate în cererea de demisie, însă pentru că a refuzat, i s-a găsit în cele din urmă un loc de muncă la Comitetul Județean de Cultură din Bacău (1972-1980), unde a lucrat în calitate de inspector, implicându-se în viața spirituală a județului și frecventând Cenaclul literar „George Bacovia” al revistei *Ateneu*, în paginile căreia publică frecvent articole de critică literară, opinii, sinteze. În 1980 e promovată, concomitent, director al Școlii Populare de Artă și al Centrului Județean de Îndrumare a Creației Populare din Bacău, contribuind la dinamizarea vieții artistice și a mișcării artistice de masă. În toată această perioadă a continuat să se aplece cu osârdie asupra paginilor îngălbenite ale puzderiei de gazete și reviste apărute de-a lungul vremii, îndeosebi în anii 1968 și 1983 făcând cercetări sistematice la Biblioteca Academiei și Biblioteca Universitară „Mihai Eminescu” din Iași. Rodul acestora a fost pe urmă înmănușiat în volumul *Publicații periodice băcăuane 1867-1967. Bibliografie monografică (Precuvântare de Corneliu Dima-Drăgan, Biblioteca Muni-cipală, Bacău, 1969), Introducere în biblioteconomie (în colaborare cu Corneliu Dima-Drăgan, Comitetul Județean de Cultură, Bacău, 1973) și Bacovia și Bacăul (Cuvânt înainte de George Bălăiță, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Bacău, 1977), foarte bine primite nu doar de către specialiști, ci și de critica literară și publicul larg. Introducerea în biblioteconomie, bunăoară, a fost inclusă de revista Universității din Chicago (ianuarie 1975), *The Library Quarterly*, între lucrările importante ale domeniului, apărute în ultimii ani pe plan mondial. A colaborat, de asemenea, cu texte la apariția volumelor colective *Grigore Tabacaru - o viață închinată școlii și culturii românești* (Comitetul Județean de Cultură, Casa Corpului Didactic, Bacău, 1973), *Habitat '76* (Comitetul Județean de Cultură, Muzeul Județean de Științele Naturii, Comisia Națională a R.S.R. pentru Unesco, Bacău, 1976) și *Era omului* (Comitetul Județean de Cultură, Comisia Județeană de Răspândire a Cunoștințelor Științifice și Tehnice, Bacău, 1979), la primul fiind și coordonator. A publicat, totodată, peste 200 de studii, articole de istorie și critică literară, cronici teatrale, interviuri pe teme de istorie, cultură generală, pedagogie, povestiri și poeme în proză în publicațiile amintite, precum și în *Caietele Teatrului Bacovia, Carpica, Cartea, Curierul Slănicului, Deșteptarea, Revista bibliotecilor, Viața băcăuană* ș.a. Începând din 1990 a revenit, la cerere, în învățământ, activând ca profesor de limba română la Grupul Școlar Industrial „Letea” din Bacău, de unde s-a pensionat în anul 2000. În manuscris, au rămas mai multe pagini din romanul la care lucra, în volum putând fi adunate și zecile de cronici la cărțile contemporanilor.*

(Continuare din pag.7)

Dacă e martie...

„Pământ chinuit, te-a iubit legea... când te va ierta Domnul?”, Urmuz, „coborând pe scări” în mijlocul maimuțelor, Gabriel Chifu, lăsând urme de idei rotunde și purtând în suflet „visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme”, Valentin Ciucă, imaginând alte „dialoguri electiv”, Angela Baci Moise, post-optzecistă de marcă, Marta Petreu, elaborata și talentata scriitoare de la Cluj, Bujor Nedelcovici, „îmblânzind lupi”, Alexandru Paleologu, așteptând vremuri mai „golănești”, Constantin Chiriță, la drum cu „Cireșarii”, George Topârceanu, compunând vesel, „balade triste”, Alexei Mateevici, îndemnându-ne:

„Înviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Ștergeți slinul, mucegaiul
Al uitării 'n care geme”.

George Lesnea, gustând „carnea răscolită de inger și de drac”, Ioan Es. Pop, confecționând „unelte de adormit”, Ana Blandiana, hotărâtă a se încarna în literă prin sacrificiu:

„E atât de târziu
Și ninge hidos,
Și nu-mi vine-n minte
Decât să aștept
Lupii flămânzi,
Să le fiu de folos”.

Ion Barbu, rostogolind „oul” către lumi mai puțin dogmatice, Mateiu I. Caragiale, muncind retras și înveselindu-se în arealul petrecerilor în compania (ne)resemnatului Pașadia, nedumirir de gesturile lui Pirgu, care toarnă apă peste șampanie, Mircea Vulcănescu, cel care recunoștea că: „Fără religie și istoricitate lui Iisus lumea e un imens pustiu de sare și cenușă”, Ion Pi-latt, nesofisticat și sincer:

„Nu m-am silit să cânt pe marii zillii,
Nici să slăvesc mereu ce-adeuce anul.
Las altora să facă pe abilitii -
Doar graiul românesc mi-a fost tiranul”.

Alexandru Macedonski, poetul rondelurilor, aflat într-o ipostază nefirească, venerându-l pe Eminescu și nu în ultimul rând Traian T. Coșovei, „nins electric” de eternitate.

Dar ce ar fi toți aceștia la un loc fără de locul marelui NICHITA în panteonul literii românești, cel perceput de Jaques Prévert „ca un poet crescut din sânul socialismului, drac curat și mâncător de celebrități”?

Mai nimica! Si ce s-ar mai putea spune despre „Marele Blond” al metaforei? Ar mai fi ceva!

Spunea Nichita că atunci când a venit un inger la el iar fi zis: „de atâta amar de vreme te veghez ca să ajungi om de știință și tu până acum n-ai inventat nimic! Cum să nu: am inventat; numai că știința pe care am creat-o este atât de subtilă, încât uneori se confundă cu firescul. Ea se numește HEMOGRAFIA, adică scrierea cu tine însuși”.

Multă inspirație și cuvinte cu nemiluita în pană pentru trăitori.

Pentru cei din stele? Dacă vă întâlniți cu EL, anunțați-l că Nobel, ală cu premiile și dinamita, se dă nejustificat neștiutor de limba română și talentele literare ale acestui neam!

Și cum aș putea conchide...?
Nu-i mai elegant nichitian?
„Să vă fie anul-an,
suplu ca pe râuri unda,
să nu fie bolovan
peste suflete secunda...”.

Gabriel CHIFU

Ion BARBU

George LESNEA

DUMITRU BRĂNEANU

DE LA UN GÂND
LA ALTUL (14)

Am mereu senzația că anul acesta a debutat cu stângul și evoluția generală este una destul de sinuasă și cu poticniri. Am în vedere atât debutul fără zăpadă și cu o iarnă blândă și destul de uscată, dar și evenimentele politice de la noi din țară cât și cele din Ucraina. Nici

Europa nu se simte în apele ei, dincolo de aspecte legate de alegerile europarlamentare din primăvară, cu o economie care merge ca o mașină cu cauciucurile dezumflate și cu motorul care dă rateuri din când în când, și urcă greu panta economiei sunt motive de îngrijorare.

Luna pe care tocmai am încheiat-o a fost una tensionată: nici iarnă, nici primăvară, la fel cum este și condiția noastră nici europeni, dar nici balcanici; economia la fel: nici capitalistă, nici socialistă, pierdută undeva pe drumul reformelor. Starea aceasta nu ne afectează nici umorul și nici starea de spirit optimistă! Vorba mucalității mele române: merge și așa!

În urbea noastră viața curge la fel de leneș ca și Nigelul, dincolo de declarațiile optimiste ale politicienilor locali. Lipsa zăpezii pune în valoare fața urâtă, schimonosită parcă de sărăciei a „târgului” lui Bacovia. Ai impresia că dincolo de schimbarea de fizionomie a orașului, în pântecul său, în tenebrele sale, evoluțiile milenului trei sunt prea puțin cunoscute. Un lucru pozitiv este acela al lansărilor de carte, mai ales în cadrul cenaclului „Octavian Voicu”, evenimente ce au darul de a mai anima viața culturală a urbei. Se scrie mult la noi, se scrie și bine, în diferite domenii: poezie, proză, critică literară și de artă, documentare, etc. Se citește, totuși, destul de puțin. Mai ales tinerii! Recent a fost lansată la rampă cartea document a domnului Dumitru Zaharia, despre istoria completă a Bacăului, o carte împănată cu foarte multe documente și date de arhivă. Absolut necesară și binevenită pentru toți cei îndrăgostiți de istorie și nu numai. Și în domeniul artei plastice două expoziții (steaguri medievale și expoziția de pictură naivă a Catincăi Popescu, care a împlinit 75 de ani la mulți ani!) întregesc peisajul cultural local, alături de activitatea muzicală și cea teatrală. Chiar mă întreb: mai există activitate teatrală în Bacău?! E atâta liniște pe Strada Mare, de parcă actorii joacă permanent în deplasare, iar cetățenii sunt actorii care joacă teatrul vieții lor pe scena mare a orașului.

Nici în politică nu stăm mai bine. O ținem mereu din criză în criză, crize provocate de un personaj care va rămâne în istorie ca o boală pentru această țară. Și cât de bine se potrivesc spusese lui Max Weber: „absența unei cauze, sau absența responsabilității, sunt două păcate care fac din politician un demagog, nevoit să exercite influență și tocmai de aceea este în pericol de a deveni pur și simplu un actor, de a nu mai lua în serios consecințele faptelor sale, de a fi interesat exclusiv de impresia pe care o face” (Max Weber - politica o vocație și o profesie). Nu cred că Max Weber avea în vedere pe viitorul președinte al României, Traian Băsescu, dar aceste afirmații se potrivesc ca o mânășă pentru „originalul” nostru politician. Astfel că până la urmă maestrul de ceremonii, Guvernatorul României, tot vârand bățul prin gardul USL-ului, a reușit să agite dulăii politiciii între ei. Mai mult, au reușit să-i determine să se sfâșie între ei. Ceea ce părea a fi o alianță solidă, capabilă să scoată România din criză, s-a dovedit o construcție fragilă, care s-a dezmembrat la prima adiere mai puternică. Cu un deceniu în urmă, o altă alianță, făcut în jurul unor lideri, care câștiga alegerile parlamentare, alianța DA, se dezmembră la nici doi ani de guvernare. Să fie acesta un blestem pentru clasa noastră politică? Sau poate interesele de grup sunt peste cele naționale? Sau o genă bolnavă stă la baza năravurilor politicienilor? Cred mai degrabă că orice construcție politică făcută de sus în jos, în jurul unor lideri politici, nu poate avea viitor, fiind o formă fără fond. Întotdeauna orgoliile, vanitatea, egoismul, interesele personale ale liderilor, vor duce la disensiuni, rupturi și iresponsabilitate față de votul alegătorilor și a intereselor propriilor membri. Cert este că în loc să folosim avantajul creșterii economice de anul trecut și să-l consolidăm pentru a putea da o speranță, dar și încredere poporului, îl irosim în tot felul de crize de orgolii, de responsabilitate și isterii. Mă duc din nou cu gândul la același Max Weber, citez: „...lipsa responsabilității îl aduce pe politician în situația de a se lupta pentru putere de dragul puterii, și nu în vederea realizării unui țel anumit”. Nu suntem nemți, dar ar trebui să învățăm de la nemți- responsabilitatea față de propriul popor!

POETUL...

Te întâmpină zâmbind cu chipul lui de copil deghizat în bătrân cu mustați și cu barbișon, - cărunte; te învăluie prevenitor în cuvinte catifelate, calde, bine alese, - întotdeauna însoțite de gesturi ce îi subliniază sinceritatea mai presus de orice îndoială, iar tu, surprins de bucuria-i, te bucuri la rândul-ți convins că el... nu putea trăi fericire mai mare în momentul revederii voastre, decât aceea de a te fi reîntâlnit. - Este un altruist, încă neînfrânt de viață; un om salvat prin POEZIE!

Aflând că își rotunjește vârsta mi-am propus să-l întâmpin după cum se cuvine și, pentru a evita o eventuală evaluare subiectivă, „mi-am aruncat” un ochi peste bi-

ografia lui. Abia atunci, explicându-mi spontan și necondiționată simpatie reciprocă, m-au frapat coincidențele noastre biografice: amândoi suntem moldoveni neaoși, unul, cu minunații ani ai copilăriei iluminați de satul Bibirești, celălalt, de satul Berzunți; amândoi suntem fii de învățători, - foști directori de școală; amândoi am absolvit Liceul „Costache Negri” din Târgu Ocna; amândoi am făcut „multe altele” - recunosc că... „mai multe altele” am făcut eu decât dânsull, înainte de a ajunge profesor de limbă și literatură, și, iată că... amândoi am ajuns să ne îndeplinim/împlinim cu răbdare rolul asumat de „sclavi ai vorbelor scrise”! Ba chiar, cutezanță ce ar trebui explicată prin supremă exasperare lăuntrică, fiecare dintre

noi și-a inventat/disimulat în Universul cuvintelor lui ținuturi distincte; în care (credem că) suntem exilați definitiv: eu, în *Cretinozauria*, el, în *Talibania*, teritorii nu foarte diferite unul de celălalt... - Tare potrivite mi se par aici versurile poetului Dan Sandu - căci despre el vorbesc cu prietenie! -, pentru a-mi sigila acest sfârșit de paragraf: „Nebunii fericirii îmi par din ce în ce mai rari/Pericole de viață cu plânsul lor oprit/ Semintele durute se clatină în palme de plugari/Sărmana masca unui secol cu zâmbet ipocrit...”

Născut la 31 martie 1954 în Târgu Ocna, poetul a avut talentul, timpul și puterea să-și înobileze existența agitată, adunând roadele de gând ale acesteia în adevărate sipe cu bijuterii prețioase numite inspirat „Vămi răstignite”, „Albind de-atâtea primăveri”, „Poeme la negru”, „Herald în Talibania”, „Amintiri din Samsara” sau „BT”.

Cum o fi rezistând timpului și timpurilor, poetul, sub cerul Berzunțului? Cu siguranță că... numai scriind!

Marele poet și prieten al nostru Cezar Ivănescu scria în 8 decembrie 2000, intuindu-i perfect frământările și avatarurile: „...E felul lui de a rezista timpului, cu o delicatețe plină de-amărăciune, c-o frăgezime de cuvinte... Scrise cu bună credință maximă, versurile lui Dan Sandu au o noblețe secretă, a tăcerii și a singurătății”

lar un an mai târziu, criticul literar și universitarul Constantin Dram spunea în postfața volumului „Poeme la negru”, apropo de rafinamentul artei sale poetice: „... daimonul secret care invadează frecvent imaginarul elaborat de Dan Sandu transformă mereu discursul, îl re-formează, îl așează în râuri verticale de semne, ele însele re-semnificând și trimitând la alte semnificații decât cele știute. Depunând mărturie poetică, autorul va accepta, tragic, alfabetul timpului...”

Cunoscându-l, știu că a avut forța să-și transforme marile tristeți provocate de semeni, în mari reverențe poetic-iertătoare către aceștia. Numai un poet adevărat poate face asta. Și tocmai pentru asta, trebuie sărbătorit de cetate după cum se cuvine.

La mulți ani, Dan Sandu!

Viorel SAVIN

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „GHEORGHE ASACHI” IAȘI,
împreună cu ASOCIAȚIA LITERARĂ „PĂSTOREL” IAȘI
ORGANIZEAZĂ

În perioada 30.05.2014-01.06.2014, cu prilejul evenimentelor culturale dedicate celor doi mari scriitori: Ionel Teodoreanu și Al. O. Teodoreanu (Păstorel), concursul internațional de poem ironic și epigramă având tema: **TĂMÂIE ȘI OTRAVĂ**, la care pot participa creatorii din țară și de peste hotare, mai puțin din județul Iași.

Regulament concurs: Tămâie și Otravă

* Pentru secțiunea epigramă se vor trimite câte două epigrame, la temă. Vor fi jurizate epigramele nepublicate, inedite, originale și, mai ales, lipsite de vulgarități;

* Pentru secțiunea poem ironic se vor trimite câte două poezii, la temă. Se recomandă poezii în formă fixă (rondel, sonet, antum, pantum, etc...)

* Lucrările vor fi trimise în trei exemplare, în plic închis, fără moto, cu datele de identificare ale participantului: adresă, telefon, e-mail, CNP și serie CI (pentru formalitățile de cazare) până la data de 15.05.2014 (data de trimitere de pe plic) pe adresa: **Mihai Batog-Bujeniță, Iași, str. George Coșbuc nr.19 cp.700469, jud. Iași**. Nu vor fi ridicate de la poșta trimiterii recomandate și nu vor fi luate în considerare trimiterile prin poșta electronică.

* Câștigătorii concursurilor vor fi invitați la festival și recompensați cu premii, invitațiile, programul și detaliile urmând a le fi transmise personal.

* Acest anunț fiind adresat cu precădere președinților de cenaclu, redacțiilor revistelor și posesorilor de e-mail, vă rugăm să popularizați concursul nostru confrăților din zona de interes, în timp util. Vă dorim succes și vă mulțumim pentru sprijin și colaborare.

Comitetul de organizare

TRECUTUL PRIN
ANECDOTE (29)

IOAN MITREA

Arghezi pretindea drepturi de autor după numărul semnelor tipografice

Într-un articol memorialistic, distinsul istoric Ioan Scurtu, relatează ce i-a povestit, unchiul său, cărturarul și universitarul D. Almaș, despre pregătirea primului număr din **Magazin istoric**, al cărui director fusese în anii 1967-1969.

S-a hotărât în colectivul de redacție ca primul număr să beneficieze de semnăturile unor mari personalități, între care și Tudor Arghezi. În acest scop D. Almaș i-a făcut o vizită lui Arghezi la Mărtișor, invitându-l să colaboreze la revistă. Poetul a fost de acord să adreseze câteva cuvinte de „bun venit” noii reviste, dar să i se plătească o anumită sumă pentru fiecare semn. Profesorul Almaș a acceptat, deși suma i s-a părut cam mare. Superiorii săi au cerut să fie satisfăcută pretenția maestrului Arghezi. După ce a apărut, primul număr, D. Almaș s-a deplasat la Mărtișor cu revista și plicul cu bani. Arghezi a desfăcut plicul, a numărat banii și i-a atras atenția că nu au fost plătite două semne. D. Almaș a rămas mirat, deoarece le număraseră de mai multe ori, astfel ca suma să fie corectă. Sub privirea uimită a proaspătului director al revistei, Arghezi a precizat: „Semne sunt nu numai literele, ci și punctul și semnul exclamării”. Jenat, directorul revistei **Magazin istoric**, s-a retras și a revenit peste câteva ore cu suma solicitată de Arghezi.

Joc de cuvinte

În finalul ședinței comune a Parlamentului care a investit guvernul condus de Mugur Isărescu (prim-ministru în 1999-2000), senatorul Corneliu Vadim Tudor le-a strigat miniștrilor:

- Pe Mugur îl paște **Țapul** (porecla lui Emil Constantinescu, președintele României în anii 1996-2000).

Istoria se repetă

În vremuri de restriște și convulsii politico-militare, discernământul celor care transmit știri parcă intră „în vacanță”. Știrile cu adevărat semnificative sunt însoțite, s-au acoperite de știri minore, deseori comice, care fac haz de necaz. Iată ce știri aflau românii, în vara anului 1940 când România trăia momente dramatice: „*Republica Andorra și-a închis granițele și a luat măsuri serioase, dublându-și numărul polițiștilor de la 6 la 12! Până azi, 11 iulie 1940, recordul știrilor comice îl deținea agenția care anunțase acum două luni, că Luxemburgul în urma agresiunii germane, și-ar fi alăturat Franței întreaga armată de 350 de oameni, spre a lupta împotriva inamicului comun*”. (apud Emil Dorian, **Jurnal din vremuri de prigoană. 1937-1944**, București, 1996).

Consultați presa scrisă și ascultați mai ales știrile date azi, la noi, de televiziuni și ce constatați de fapt? Că într-o limbă română tot mai săracă, stâlcită și batjocorită, *istoria se repetă!*

Cultura investițională între ficțiune și rațiune (2)

În recenta gală de decernare a premiilor Oscar a fost nominalizat și filmul "Teapa în stil american" ("American Hustle") care releva cât de vulnerabili putem fi la manipulările abile, ce se bazează în esență pe lăcomia noastră coroborată cu excesul de optimism, într-o lume în care jocurile sunt făcute, cel mai adesea, la confluența dintre interesele politicianului și mediului de afaceri.

Vestea bună (niciodată pe deplin asigurătoare) este că, abordarea rațională în domeniul investițional poate reduce semnificativ riscul unor țepe la nivel personal sau instituțional, care, ca mecanism primar, nu diferă esențial, fie că operațiunile se derulează pe malul Hudsonului, al Dâmboviței sau al Bistriței.

Așa cum informam mediul economic și cultural băcăuan în articolul precedent, Societatea de Investiții Financiare Moldova SA, în calitate de investitor

Ex: datele de tranzacționare ale acțiunii SIF2 la BVB (sursa BVB)

Bid (Vol.)	1 3400 (9.500)
Ask (Vol.)	1 3480 (2.500)
Data/ora	05.03.2014 17:45:13
Ultimul pret	1,3400
Var	0,0120
Var (%)	0,90
Pret deschidere	1,3300
Pret maxim	1,3500
Pret minim	1,3300
Pret mediu	1,3420
Max. 52 saptamani	1,5680
Min. 52 saptamani	1,0500

instituțional, a aplicat principiile consacrate în domeniu privind decizia investițională, cu rezultate validate atât de încrederea acționarilor/ investitorilor cât și de analizele specialiștilor.

Principiile de bază sunt general valabile, fie că vorbim despre investitorul individual sau despre investitorul instituțional și presupun parcurgerea unor pași în procesul de analiză, adoptare și implementare a deciziei investiționale.

Desigur țintele investiționale sunt amplasate în multiple arii dar, în contextul experienței SIF Moldova SA, orientarea predominantă (prudentă) este către piața bursieră. Termenul «bursă» este folosit în limbajul curent în

mai multe sensuri. De cele mai multe ori, el se referă la locul unde se vând și se cumpără titluri de valoare, cum sunt acțiunile și obligațiunile. În acest caz, bursa nu este neapărat un spațiu fizic, ci reprezintă de cele mai multe ori o platformă electronică care permite executarea rapidă a tranzacțiilor, așa cum este și cazul Bursii de Valori București (BVB).

Avantajul investițiilor derulate pe o bursă de valori rezidă din faptul că tranzacțiile se derulează într-o manieră transparentă, în sensul că atât cumpărătorii cât și vânzătorii au acces permanent la informațiile referitoare la preț și emitent. Cotațiile se stabilesc ca și cursurile valutare de la casele de schimb. Astfel, există un preț de vânzare (denumit Ask) și altul de cumpărare (Bid). O tranzacție se încheie în momentul în care două ordine – unul de cumpărare și altul de vânzare - au același preț. Ca în cazul oricărui bun / produs / titlu tranzacționat, o acțiune valorează atât cât este dispus să plătească pe ea un cumpărător. Acest lucru este corect pentru că prețul se determină la bursă prin confruntarea cererii cu oferta.

Raportul dintre cerere și ofertă explică de ce prețul se modifică în sus și în jos, însă, nu și de ce o acțiune are o anumită valoare. Aceasta depinde în principal de situația financiară a companiei care și-a înscris acțiunile la cota bursei (emitentul). Perspectivele companiei sunt la fel de importante, ca și rezultatele sale din trecut. Dacă o companie se așteaptă să revină pe profit prin creșterea eficienței sau scoate pe piață un produs inovator, atunci valoarea acțiunii crește. Invers, dacă o companie profitabilă va anunța rezultate mai slabe, prețul scade. Un alt factor care influențează valoarea unei acțiuni este starea

sectorului în care își desfășoară activitatea. Prețul poate să scadă, de exemplu, dacă investitorii anticipează că sectorul respectiv își va reduce activitatea, cu toate că situația financiară a companiei este (încă) bună. Nu în ultimul rând, evoluțiile macroeconomice influențează întreaga piață bursieră.

Este nevoie/de dorit ca în baza tuturor acestor informații primare să se contureze o strategie în funcție de care investitorul își va putea construi un portofoliu și va stabili tactica de cumpărare, cât timp va păstra acțiunile și când le va vinde. Un element important al succesului pe termen lung este și aplicarea principiului diversificării portofoliului (diferite acțiuni,

obligațiuni, alte valori mobiliare etc). Un exemplu de politică / strategie investițională multi-anuală este *Declarația de politici investiționale 2011 – 2013 a SIF Moldova SA*.

Un element, devenit vital pe fondul crizei financiare, este identificarea și controlul riscurilor. Capacitatea fiecăruia de a tolera riscul este factorul principal de care trebuie ținut cont în alegerea strategiei de investiții. Anumite persoane își asumă riscuri mari, jucând sume importante de bani, de multe ori, în acțiuni pur speculative. Pe de altă parte, alții preferă siguranța depozitelor bancare sau chiar a banilor la saltea, chiar dacă acest lucru înseamnă numai menținerea sau chiar scăderea puterii de cumpărare a banilor. De obicei, persoanele tinere care au câștiguri mari și puține responsabilități financiare, tind să-și asume riscuri mai mari, mai ales dacă nu au experimentat o perioadă de instabilitate financiară la nivelul economiei. Persoanele aproape de pensionare, cele cu obligații financiare mai importante sau cei care au trecut prin perioade de instabilitate financiară – cum ar fi o deprecieri valutară de proporții sau inflație ridicată – sunt predispuși să aibă o atitudine mai conservatoare. În funcție de riscul asumat, investitorii se pot împărți în 4 mari categorii.

Investitorii conservatori urmăresc cu prioritate protejarea capitalului investit, mulțumindu-se în schimb cu randamente modeste. Ei alocă cea mai mare parte din portofoliu în depozite bancare sau obligațiuni, fiind reticenti în a investi în acțiuni. Atunci când decid în cele din urmă să-și asume riscuri mai mari, preferă companiile solide și cu capitalizare foarte mare, deoarece acestea tind să își modifice valoarea mai încet decât restul acțiunilor.

Investitorii moderati au ca obiectiv să își crească valoarea portofoliului, însă nu cu orice preț. Ei nu uită niciodată să se protejeze față de pierderile majore. Un astfel de investitor alocă banii în mai multe tipuri de instrumente financiare, combinând investițiile riscante cu cele sigure.

Investitorii agresivi caută permanent acțiunile cu cel mai mare potențial de creștere, fiind dispuși să-și asume riscul de a pierde o mare parte din capitalul investit.

Investitorii care merg împotriva tendinței pieței sunt persoanele care cumpără acțiuni cărora nimeni nu le acordă atenție. Obiectivul lor este de a căuta acțiuni subevaluate la prețuri foarte mici, în speranța că ele vor reveni în timp la adevărata lor valoare. Pentru ca aceasta strategie să funcționeze, investitorul trebuie să aibă foarte multă răbdare, deoarece situația se va înrăutăți de multe ori înainte ca ea să devină mai bună. O astfel de abordare necesită pe lângă multă experiență și o cercetare amănunțită pentru a identifica o acțiune subevaluată. Dar și câștigurile sunt cu mult peste

așteptări. Exemplul notoriu este Warren Buffett.

În procesul de evaluare a oportunității cumpărării / vânzării unei acțiuni sunt utilizate (de regulă) analiza fundamentală (care vizează analiza și estimarea performanțelor financiare ale companiei în context sectorial și macroeconomic) și/sau analiza tehnică (grafica – bazată pe analiza evoluției cotațiilor).

Majoritatea investitorilor care au cunoștințe economice preferă

SIF Moldova SA Declarația de politici investiționale 2011 – 2013 (% din valoarea totală a activelor)	
Mentineră ponderii principale în titluri cotate	
Mentineră sectorului financiar ca sector principal. Obiectiv: max 50% în total active, cu posibilitate temporară de depășire	
Creșterea ponderii sectorului energetic. Obiectiv: 25% din total active cu o marja de variație de +/- 10%.	
Continuarea procesului investițional pe piețe externe, cu menținerea unei ponderi majoritare în portofoliul de active a titlurilor românești	
Mentineră unui nivel de lichidități pentru asigurarea reluării fluxurilor investiționale și desfășurarea activității în condiții de normalitate. Obiectiv: în intervalul 5% – 10% din total active	

în special analiza fundamentală. O multitudine de investitori o preferă, totuși, pe cea tehnică pentru simplitate și o mai mare adaptabilitate. Care metodă de analiză este mai performantă sau care duce la obținerea unor rezultate mai bune este greu spus.

Este cert, însă, că pentru optimizarea randamentelor pe bursă un investitor trebuie să folosească cât mai multe instrumente și, de obicei, să îmbine cele două abordări.

Aceasta descriere a procesului de adoptare a deciziei investiționale este una clasică (prezentată în toate cărțile de profil) și este necesară pentru o abordare rațională a procesului investițional dar nu suficientă dacă este să ne gândim la căderea dramatică a burselor în recenta criză financiară. În acest context s-a conturat și s-a dezvoltat o știință nouă - *economia comportamentală* - care analizează deciziile oamenilor (adeseori iraționale) din perspectiva mecanismelor și caracteristicilor psihice umane, general valabile. Dar despre risc și incertitudine în domeniul investițiilor financiare, ca o consecință a naturii umane, vom vorbi în întâlnirile noastre viitoare ...

În dialog cu domnul dr. ing. ec.
COSTEL CEOCEA
Președinte Director General
SIF Moldova SA

